OLGA MACÍKOVÁ, LUDMILA MLÝNKOVÁ

Výkladová část

Součástí publikace je Cvičebnice k Velké španělské gramatice

VELKÁ ŠPANĚLSKÁ GRAMATIKA

GRAMÁTICA COMPLETA DE LA LENGUA ESPAÑOLA

CPRESS

Olga Macíková, Ludmila Mlýnková

Velká španělská gramatika

Vše, co jste kdy chtěli vědět o španělské gramatice,
a nikde jste to nenašli

Computer Press
Brno
2010

Velká španělská gramatika

Vše, co jste kdy chtěli vědět o španělské gramatice, a nikde jste to nenašli

OLGA MACÍKOVÁ, LUDMILA MLÝNKOVÁ

Computer Press, a.s., 2010. Vydání první.

Odborná korektura: David Utrera
Jazyková korektura: Alena Vrbková
Vnitřní úprava: Lea Kaláčková
Sazba: Lea Kaláčková
Ilustrace: Jaroslava Kučerová
Obálka: Martin Sodomka
Odpovědná redaktorka: Eva Mrázková
Technická spolupráce: Irena Rozvoralová
Technický redaktor: Martin Vlach
Produkce: Petr Baláš

CD nahráno ve Studiu 22
Mužské španělské hlasy: Daniel Vázquez, Cesáreo García Fernández, David Utrera
Ženský španělský hlas: Laura González Sañudo
Režie a editace: Mario Buzzi

Computer Press, a. s.,
Holandská 3, 639 00 Brno

Objednávky knih:
http://knihy.cpress.cz
distribuce@cpress.cz
tel.: **800 555 513**

ISBN 978-80-251-2293-8
Prodejní kód: KEJ179
Vydalo nakladatelství Computer Press, a. s., jako svou 3766. publikaci.

Milí studenti!

Investovali jste nemalou částku do koupě této knihy a my upřímně doufáme, že nebudete tuto investici považovat za zbytečnou.

Příručka nese podtitul *„Vše, co jste kdy chtěli vědět o španělské gramatice a nikde jste to nenašli“* a s trochou nadsázky si troufáme tvrdit, že není daleko od pravdy. Tato gramatika je totiž zaměřena na české publikum a je pojata tak, aby vám podrobně, ale co nejsrozumitelněji zprostředkovala záludnosti španělské gramatiky včetně takových jevů, kterým španělské i existující české gramatiky nevěnují přílišnou pozornost nebo je úplně opomíjejí (např. souslednost časová a používání subjuntivu ve složitějších souvětích, vzájemný vztah časů oznamovacího způsobu a subjuntivů, rozbor používání některých předložek).

Gramatika je rozdělena do tří částí – výslovnost a pravopis, tvarosloví a skladba, přičemž jsme se zaměřily především na poslední dvě uvedené partie, protože ty jsou pro českého studenta nejproblematičtější.

Teoretický výklad je doprovázen sérií cvičení, která naleznete v samostatném sešitě. Cvičení jsou koncipována tak, abyste si na praktických příkladech vysvětlovanou partii procvičili a daný jev zapamatovali. Pro usnadnění pochopení a zefektivnění vašeho úsilí naleznete v klíči správná řešení a překlad všech cvičení do češtiny. Cvičení označená ikonou si můžete poslechnout i na nahrávce.

K rychlému nalezení určitého gramatického jevu vám poslouží věcný rejstřík.

Chtěly bychom také poděkovat panu Davidu Utrerovi za pečlivou korekturu a zpracování výkladu o členech a paní Jaroslavě Kučerové za vtipné doprovodné ilustrace.

Autorky

OBSAH

Předmluva

I. Výslovnost a pravopis

I.1. Výslovnost a přízvuk 3

Výslovnost ▪ Přízvuk ▪ Španělská abeceda

I.2. Psaní velkých písmen 7

Jména vlastní (osobní i zeměpisná) ▪ Vlastní názvy ▪ Zkratky oslovení ▪ Názvy svátků ▪ Názvy vesmírných těles a světových stran ▪ Součásti názvu periodických publikací nebo sbírek ▪ První slovo titulu literárních a uměleckých děl ▪ Názvy vědních disciplín a školních předmětů ▪ Obchodní značky ▪ Oficiální názvy cen, soutěží, kulturních událostí ▪ Názvy historických epoch ▪ Obecná podstatná jména označující jedinečné instituce, osobnosti apod. ▪ Přezdívky, pod kterými jsou známé některé osobnosti ▪ Přídavné jméno *santo, santa* ▪ Jména božstev a biblických postav ▪ Znamení zvěrokruhu

I.3. Interpunkce 11

Základní interpunkční znaménka ▪ Čárka ▪ Středník ▪ Dvojtečka ▪ Otazník a vykřičník ▪ Uvozovky a pomlčka
Pomocná znaménka ▪ Dělení slov

II. Tvarosloví

II.1. Člen 19

Funkce členu ▪ Obecná pravidla pro použití členu
Člen určitý ▪ Tvary určitého členu ▪ Použití členu určitého ▪ Člen rodu středního LO
Člen neurčitý ▪ Tvary členu neurčitého ▪ Použití neurčitého členu
Vynechávání členu ▪ Člen u podstatných jmen, která začínají na přízvučné *a-* nebo *ha-*

II.2. Podstatná jména 29

Rod podstatných jmen ▪ Mužský rod ▪ Ženský rod ▪ Podstatná jména se změnou významu podle rodu ▪ Podstatná jména s dvojím rodem ▪ Rod u názvů zemí a měst ▪ Rod složených podstatných jmen ▪ Rod zkratek ▪ Tvoření ženského rodu u podstatných jmen ▪ Rodové dvojice u podstatných jmen neživotných ▪ Tvoření zkratek ženského rodu
Množné číslo podstatných jmen ▪ Množné číslo podstatných jmen cizího původu ▪ Množné číslo vlastních jmen ▪ Množné číslo složených podstatných jmen a názvů tvořených dvěma podstatnými jmény ▪ Tvoření zkratek v množném čísle ▪ Přízvuk v množném čísle ▪ Podstatná jména užívaná jen v jednotném čísle ▪ Podstatná jména pomnožná ▪ Podstatná jména se změnou významu v množném čísle a vyjadřování párovosti v rodinných vztazích
Vyjadřování pádových vztahů

II.3. Přídavná jména 47

Rod přídavných jmen ▪ Přídavná jména s přechylováním ▪ Přídavná jména se stejným zakončením pro oba rody
Množné číslo přídavných jmen ▪ Přídavná jména složená ▪ Krácení některých přídavných jmen
Stupňování přídavných jmen ▪ Pravidelné stupňování ▪ Nepravidelné stupňování ▪ Porovnávací výrazy při stupňování ▪ Superlativ absolutní
Postavení přídavných jmen ▪ Postavení za podstatným jménem ▪ Postavení před podstatným jménem ▪ Postavení přídavných jmen v postupně rozvíjejícím přívlastku ▪ Změna významu přídavného jména v závislosti na postavení
Shoda přídavných jmen s několika podstatnými jmény ▪ Zpodstatňování přídavných jmen ▪ Přídavná jména ve funkci příslovcí ▪ Mucho, poco, bastante, demasiado, suficiente, cuanto, tanto ▪ Předložkové vazby některých vybraných přídavných jmen

II.4. Zájmena 63

Zájmena osobní ▪ Tvary podmětové ▪ Tvary nepřízvučné (nesamostatné) ▪ Tvary přízvučné (samostatné)
Zájmena zvratná ▪ Zájmena přivlastňovací ▪ Přivlastňovací zájmena nesamostatná ▪ Přivlastňovací zájmena samostatná
Zájmena ukazovací ▪ Zájmena tázací ▪ Tázací zájmena ve větách zvolacích
Zájmena vztažná ▪ Zájmena neurčitá ▪ Zájmena záporná

II.5. Číslovky 91

Číslovky základní ▪ Člen u základních číslovek ▪ Používání číslovek základních ▪ Udávání dat ▪ Udávání času ▪ Udávání procent a promile
Číslovky řadové ▪ Desetinná čísla ▪ **Číslovky násobné ▪ Zlomky ▪ Neurčité číslovky ▪ Podstatná jména s číselným významem ▪ Používání předložek v číselných údajích ▪ Početní úkony**

II.6. Slovesa 107

Oznamovací způsob 109

Čas přítomný ▪ Časování pravidelných sloves ▪ Slovesa zvratná ▪ Časování sloves se změnami ▪ Časování sloves se změnou kmenové samohlásky ▪ Časování sloves s jinými typy změn ▪ Skupiny sloves s grafickými změnami ▪ Časování jednotlivých nepravidelných sloves
Čas budoucí ▪ Budoucí čas pravidelných sloves ▪ Budoucí čas nepravidelných sloves
Čas předbudoucí/budoucí čas složený
Minulý čas jednoduchý ▪ Minulý čas jednoduchý pravidelných sloves ▪ Minulý čas jednoduchý sloves se změnami (v kmeni nebo v koncovce) ▪ Grafické změny u některých skupin sloves ▪ Nepravidelné minulé časy jednoduché
Minulý čas složený ▪ Imperfektum ▪ Imperfektum pravidelných sloves ▪ Imperfektum nepravidelných sloves
Předminulý čas ▪ Předminulý čas závislý
Podmiňovací způsob přítomný/jednoduchý ▪ Tvoření podmiňovacího způsobu přítomného/jednoduchého ▪ Podmiňovací způsob přítomný/ jednoduchý pravidelných sloves ▪ Podmiňovací způsob přítomný/jednoduchý nepravidelných sloves
Podmiňovací způsob minulý/složený ▪ Souslednost časová v oznamovacím způsobu
Používání sloves SER, ESTAR a neosobního tvaru HAY ▪ Sloveso SER ▪ Sloveso ESTAR ▪ Rozdíly v použití sloves SER a ESTAR ▪ Slovesa SER a ESTAR s přídavným jménem nebo příčestím ▪ Neosobní slovesný tvar HAY ▪ Rozdíly v použití slovesa ESTAR a neosobního tvaru HAY
Slovesa neosobní a neúplná

Spojovací způsob/subjuntiv 141

Používání subjuntivu v hlavních větách ▪ Používání subjuntivu ve větách vedlejších
Používání subjuntivu po určitých spojkách ▪ Vedlejší věty účelové ▪ Vedlejší věty podmínkové ▪ Vedlejší věty přípustkové ▪ Vedlejší věty způsobové ▪ Vedlejší věty časové
Použití subjuntivu ve vedlejších větách vztažných ▪ Tvoření a používání jednotlivých subjuntivů
Subjuntiv přítomného času ▪ Slovesa pravidelná ▪ Grafické změny u některých sloves ▪ Slovesa se změnami kmenových samohlásek a s posunem přízvuku ▪ Slovesa nepravidelná s pravidelným tvořením subjuntivu ▪ Nepravidelná slovesa s nepravidelným tvarem subjuntivu
Subjuntiv imperfekta ▪ Slovesa pravidelná ▪ Skupiny sloves s nepravidelnostmi v minulém čase ▪ Jednotlivá slovesa s nepravidelným minulým časem
Subjuntiv perfekta ▪ Subjuntiv předminulého času
Subjuntivy budoucího času ▪ Jednoduchý subjuntiv budoucího času ▪ Složený subjuntiv budoucího času
Vzájemný vztah časů oznamovacího způsobu a subjuntivů ▪ Přehled užívání subjuntivů a souslednost časová u subjuntivů

Rozkazovací způsob 160

Kladný rozkazovací způsob ▪ Tvoření kladného rozkazu pro 2. osobu jednotného čísla ▪ Tvoření kladného rozkazu pro 2. osobu množného čísla ▪ Tvoření kladného rozkazu pro 2. osobu jednotného čísla nepravidelných sloves ▪ Kladný rozkazovací způsob pro 3. osobu jednotného a množného čísla a pro 1. osobu množného čísla ▪ Postavení zájmen u kladného rozkazovacího způsobu ▪ Označování přízvuku
Záporný rozkazovací způsob

Neurčité slovesné tvary 164

Infinitiv ▪ Infinitiv jednoduchý ▪ Infinitiv složený ▪ Polovětné vazby s infinitivem
Gerundium ▪ Gerundium jednoduché ▪ Gerundium složené/minulé
Příčestí ▪ Tvoření příčestí ▪ Použití příčestí ▪ Překlad vazeb s příčestím do češtiny
Trpný rod ▪ Opisné vazby slovesné
Vazby sloves ▪ Vazby s infinitivem ▪ Vazby bez předložky ▪ Vazby sloves s předložkami *A*, *DE*, *EN*, *POR*, *CON* ▪ Vazby sloves s více předložkami
Vazby sloves s podstatnými jmény nebo zájmeny ▪ Slovesa s předložkou *A* ▪ Slovesa s předložkou *DE* ▪ Slovesa s předložkou *EN* ▪ Slovesa s předložkou *POR* ▪ Slovesa s předložkou *CON*

II.7. Příslovce 185

Rozdělení příslovcí podle významu ▪ Příslovce a příslovečné výrazy vyjadřující místo ▪ Příslovce a příslovečné výrazy vyjadřující čas ▪ Příslovce a příslovečné výrazy vyjadřující způsob ▪ Příslovce a příslovečné výrazy vyjadřující míru nebo množství ▪ Příslovce tázací a zvolací ▪ Příslovce vztažná ▪ Příslovce a příslovečné výrazy přitakací ▪ Příslovce a příslovečné výrazy záporové ▪ Příslovce a příslovečné výrazy vyjadřující pochybnost ▪ Příslovce přací ▪ Odvozování příslovcí
Stupňování příslovcí ▪ Pravidelné stupňování ▪ Nepravidelné stupňování
Příslovečné výrazy ▪ Příslovečné výrazy s předložkou *A* ▪ Příslovečné výrazy s předložkou *DE* ▪ Příslovečné výrazy s předložkou *EN* ▪ Příslovečné výrazy s předložkou *POR* ▪ Příslovečné výrazy s předložkou *SIN* ▪ Příslovečné výrazy s předložkou *CON* ▪ Příslovečné výrazy s jinými předložkami nebo bez předložky

II.8. Předložky 197

Předložky jednoduché ▪ Předložka A ▪ Předložka ANTE ▪ Předložka BAJO ▪ Předložka CON ▪ Předložka CONTRA ▪ Předložka DE ▪ Předložka DESDE ▪ Předložka DURANTE ▪ Předložka EN ▪ Předložka ENTRE ▪ Předložka EXCEPTO ▪ Předložka HACIA ▪ Předložka HASTA ▪ Předložka INCLUSO ▪ Předložka MEDIANTE ▪ Předložka PARA ▪ Předložka POR ▪ Předložka SALVO ▪ Předložka SEGÚN ▪ Předložka SIN ▪ Předložka SOBRE
Složené předložkové výrazy ▪ Některé časté kombinace předložek původních ▪ Některé složené předložky a předložkové výrazy vytvořené z příslovcí nebo podstatných jmen a předložek
Praktické poznámky k používání některých předložek ▪ PARA × POR *(ve významu místním)* ▪ A × PARA × HASTA × HACIA *(ve významu místním)* ▪ A × PARA × HASTA × HACIA *(ve významu časovém)* ▪ SOBRE × A ESO DE × EN TORNO A/DE × HACIA × ALREDEDOR DE *(ve významu přibližnosti)* ▪ DE × DESDE *(ve významu místním a časovém)* ▪ SOBRE × ENCIMA DE × EN *(ve významu místním)* ▪ Překlad české předložky PŘED ▪ Překlad české předložky ZA a PO
Queísmo ▪ Některá příslovce ve funkci předložky ▪ Některá časová a místní vyjádření

II.9. Spojky 221

II.10. Citoslovce 233

Přehled nejužívanějších citoslovcí ▪ Citoslovce vlastní ▪ Citoslovce nevlastní

II.11. Částice 239

Částice apelové ▪ Částice hodnotící ▪ Částice emocionální ▪ Částice strukturující text nebo jeho části

III. Skladba

III.1. Věta jednoduchá 245

Věty podle členitosti ▪ Věty dvojčlenné ▪ Věty jednočlenné
Druhy vět podle postoje mluvčího ▪ Struktura věty jednoduché ▪ Věty oznamovací ▪ Věty tázací ▪ Věty rozkazovací ▪ Věty zvolací ▪ Věty přací ▪ Věty záporné ▪ Základní pravidla pro postavení větných členů ▪ Rozdíly v postavení větných členů v češtině a ve španělštině ▪ Jednotlivé větné členy ▪ Podmět ▪ Přísudek ▪ Shoda podmětu s přísudkem Předmět ▪ Přívlastek ▪ Příslovečné určení ▪ Doplněk

III.2. Souvětí 263

Souvětí souřadná

Souvětí slučovací ▪ Souvětí stupňovací ▪ Souvětí vylučovací ▪ Souvětí odporovací ▪ Souvětí důvodová ▪ Souvětí důsledková

Souvětí podřadná

Vedlejší věty podmětné ▪ Vedlejší věty předmětné ▪ Vedlejší věty přívlastkové ▪ Vedlejší věty přísudkové ▪ Vedlejší věty příslovečné místní ▪ Vedlejší věty příslovečné časové ▪ Vedlejší věty příslovečné způsobové ▪ Vedlejší věty příslovečné přirovnávací ▪ Vedlejší věty příslovečné účinkové ▪ Vedlejší věty příslovečné příčinné ▪ Vedlejší věty příslovečné účelové ▪ Vedlejší věty příslovečné podmínkové ▪ Vedlejší věty příslovečné přípustkové

IV. Tvoření slov

Tvoření slov 281

V. Přílohy

V.1. Přehled časování sloves 297

V.2. Názvy zemí a obyvatelská přídavná jména 309

V.3. Přehled zkratek 317

Věcný rejstřík 319

Bibliografie 325

I. VÝSLOVNOST A PRAVOPIS

I.1. VÝSLOVNOST A PŘÍZVUK

(la pronunciación y el acento)

Úvodem

Španělština je jedním z nejrozšířenějších jazyků na světě. Na žebříčku nejužívanějších jazyků zaujímá po čínštině a angličtině třetí místo. Mluví se jí ve Španělsku, Latinské Americe a díky hojnému počtu emigrantů také ve Spojených státech.

Španělština patří do skupiny románských jazyků (spolu s portugalštinou, galicijštinou, katalánštinou, francouzštinou, okcitánštinou, retorománštinou, italštinou, rumunštinou a moldavštinou). Španělština pochází z latiny, kterou mluvili římští legionáři, když ve 2. století před naším letopočtem kolonizovali Pyrenejský poloostrov. Do španělštiny proniklo mnoho slov z řečtiny, germánštiny a především arabštiny, protože Maurové okupovali poloostrov téměř osm století. Díky Kryštofu Kolumbovi se evropská španělština dostala do kontaktu s původními indiánskými jazyky a výsledkem bylo další obohacení španělské slovní zásoby. Vzhledem k mohutnému rozvoji nových technologií se objevuje ve španělštině stále víc slov převzatých z angličtiny.

Pochopitelně existují rozdíly mezi španělštinou v Evropě a v Latinské Americe, a to i mezi jednotlivými zeměmi. Týkají se především výslovnosti, některých gramatických jevů a intonace, nejsou to však rozdíly tak dramatické, že by bránily porozumění.

Výslovnost

(Pronunciación)

Samohlásky (vocales)

Samohlásky se vyslovují stejně jako v češtině, výjimkou je pouze písmeno *y*.

y Jako samostatné slovo má význam spojky *a* a vyslovuje se jako **[i]**: Pablo y Sandra. Na konci slov a před samohláskou zní jako české **[j],** v některých latinskoamerických zemích (Argentina, Uruguay) se jeho výslovnost před samohláskou podobá českému **[ž]**: ley, buey, coyuntura, yogur, yerno, Goya, mayo.

Ve španělštině se nerozlišují samohlásky dlouhé a krátké, čárka nad samohláskou označuje nepravidelný přízvuk, nikoliv délku (mamá, móvil, unión).

Viz dále v pojednání o přízvuku.

Souhlásky (consonantes)

b, v Jejich záměna v písmu je považována za hrubou chybu, nicméně vyslovují se stejně.

1. **Po pauze, na začátku slova a po m, n** se vyslovují jako české **[b]**: Blanca, virtual, Barcelona, abril, violencia, tranvía, invasión, bomba, verso, vía, volcán.
2. **V jiné pozici** se pouze blíží českému b: rty se lehce přiblíží, ale nedovřou, a štěrbinou mezi nimi prochází vzduch (jako bychom chtěli něco pofoukat): Cuba, laberinto, cobarde, Covadonga, cubismo, analfabeta, debate.

c 1. **Před souhláskou, na konci slova a před a, o, u** se vyslovuje jako české **[k]**: clandestino, cliente, crisis, crónica, crimen, frac, catedral, comisario, costumbre, cuenca.

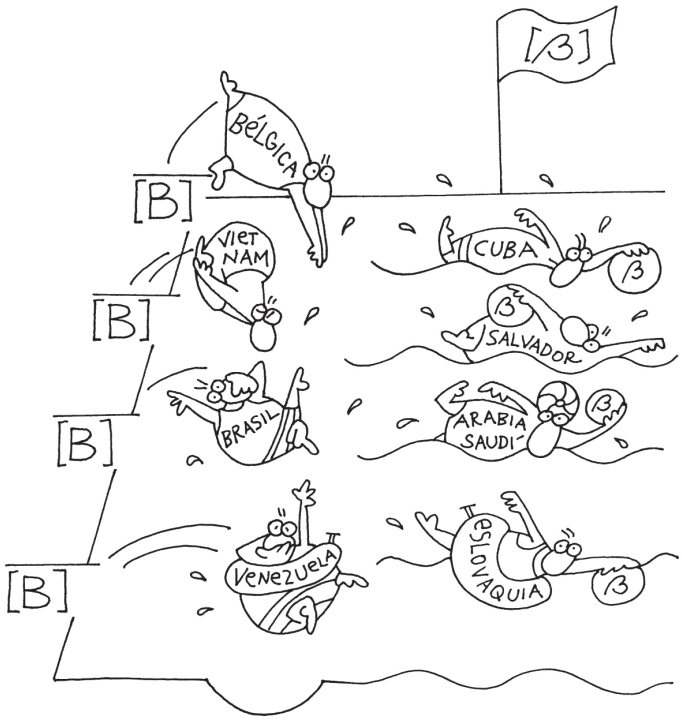

2. **Před e, i** zní **jako neznělá** hláska: špička jazyka se dotkne horních zubů a v této poloze vyslovíme **[θ]** (jako bychom si trochu šlapali na jazyk): celta, Cecilia, Marcela, cine, círculo, cisterna, Cervantes, ciencia, ciclo, centro, comercial. V Latinské Americe se vyslovuje jako české **[s]**.

ch Ve španělských slovnících je řazeno pod c a vyslovuje se jako české **[č]**: Chile, checo, chico, muchacha, chorizo, chocolate.

d Má trojí výslovnost:

1. **Po pauze, na začátku slova a po l, n** se vyslovuje jako české **[d]**: declaración, diploma, dolor, molde, caldo, condolencia, independencia.
2. **Uprostřed slova** se vyslovuje tak, že se špička jazyka přiblíží k horním zubům a v této poloze vyslovíme **[đ]**: década, demanda, Granada, adelantado, medida, pedido, Fidel.
3. **Na konci slova** téměř zaniká: libertad, dificultad, facultad, universidad, elasticidad, Madrid, efectividad.
4. Ve skupině *di* se vyslovuje vždy tvrdě: diplomático, disponible, distribución, día.

f Vyslovuje se stejně jako v češtině: fanático, definición, catástrofe, ficción, efecto, favor, fundamental.

g

1. **Před e, i** se vyslovuje zhruba jako české **[ch]**: genética, ingeniero, magia, lógico.
2. **Na začátku slova před a, o, u nebo souhláskou, ale také po souhlásce *n*** v jakékoliv pozici se vyslovuje jako české **[g]**: gasolina, galería, gobierno, gusto, gurú, globo, gramática, aglomeración, tango, anglicismo.
3. Nachází-li se **v jiném postavení**, vyslovuje se oslabeně, jako **hrdelní hláska**: delgado, Praga, Bogotá, abogado, fuego, Málaga.
4. Ve skupině **gue, gui** se čte jako **[ge], [gi]** (hláska *u* pouze brání výslovnosti *che*, *chi*): Miguel, Guevara, guía, gueto, guitarra, hamburguesa, guirnalda.
5. **Güe, güi** vyslovujeme jako **[gᵘe], [gᵘi]**: lingüística, antigüedad, cigüeña.
6. **Gua, guo** vyslovíme **[gᵘa], [gᵘo]**: Guatemala, aguacate, agua, antiguo, lengua, Guantánamo.

h **Nevyslovuje se vůbec**, ať stojí na začátku či uprostřed slova: hora, hermano, humor, histérico, hombre, hispanohablante, alcohol, inhumano, prohibición, inhalar.

j Vyslovuje se jako české **[ch]**: Gijón, jefe, justicia, Jamaica, Jiménez.

k **Výslovnost je stejná jako v češtině.** *K* se vyskytuje ve španělštině pouze ve slovech cizího původu: kilogramo, koala, kimono, karaoke.

l Má stejnou výslovnost jako v češtině: limón, loco, lupa, lengua, logotipo, luna.

ll Ve slovnících je řazeno pod písmenem *l*. Vyslovuje se jako české **[j]**, pouze v některých latinskoamerických zemích (Argentina, Uruguay) se jeho výslovnost podobá českému **[ž]**: cordillera, estrella, billete, Mallorca, paella, Sevilla, silla.

m **Výslovnost je stejná jako v češtině**: empresa, madre, inmortal, emigración, memorándum.

n Vyslovuje se stejně jako v češtině, pouze před před *b, p, v* má výslovnost **[m]**. Ve skupině *ni* se vyslovuje vždy tvrdě: nariz, negocio, nervioso, nocturno, tranvía, en Praga, nivel, nipón, Anita.

ñ Rovná se českému **[ň]**: caña, montaña, niño.

p **Má stejnou výslovnost jako v češtině:** padre, perfume, país, plata, problema.

q Stojí vždy ve spojení se samohláskou *u* (-qu-) a celá skupina se čte **[k]**: queso, raquítico, paquete, Quijote, chiquito, reliquia, máquina, esquí, parque.

r **1.** Vyslovuje se stejně jako v češtině, objeví-li se **uprostřed slova** (nikoli po *n, l, s*) nebo **na konci slova**: Carlos, Brasil, brillante, mar, color.

2. Na začátku slova a po l, n, s se vyslovuje jako vícekmitové [rr] (asi jako v českém brr, hrr, vrr): rabia, recepcionista, rentable, río, Roma, Enrique, alrededor, israelí.

3. Má-li se vyslovovat vícekmitově uprostřed slova a po jiných hláskách než *l, n, s*, píšou se dvě r: arroz, arrogante, correo, guerra, horrible, territorio.

R a **rr** jsou tedy dvě významotvorné hlásky: pe**r**o *(ale)* × pe**rr**o *(pes)*, ca**r**o *(drahý)* × ca**rr**o *(auto)*.

s Je podobné českému, ale nezní tak ostře: museo, tesoro, triste, sal, prisión, Rosa, constante, crisis.

t Je stejné jako v češtině. Vyslovuje se tvrdě ve slabice *ti*: metal, patio, petición, antipático, tierra, tigre, Titicaca.

x Má stejnou výslovnost jako v češtině: extraordinario, taxi, texto, sexto, expedición. Vyslovuje se jako **[ch]** ve slovech dochovaných z dob, kdy se hláska *ch* psala *x*: México, mexicano, Oaxaca.

z Vyslovuje se jako *c* před *e, i*, tedy jako **[θ]**: luz, cazuela, organización, zapato, zodíaco, azúcar, azul. V Latinské Americe se čte jako **[s]**.

Přízvuk

(acento)

Přízvuk je ve španělštině velice důležitý. Spočívá ve zdůraznění slabiky, na které leží. Češi mylně zaměňují přízvuk za délku samohlásky (zvlášť u nepravidelného přízvuku, který je označen čárkou jako v češtině). Pravidla pro postavení přízvuku jsou velmi jednoduchá:

- u slov zakončených na **SAMOHLÁSKU** nebo **SOUHLÁSKY -N, -S** je přízvuk na předposlední slabice (**pa**dre, di**ne**ro, bo**ni**to, **Ali**cia, **Car**men, **Car**los, **cri**sis)

- u slov zakončených na **SOUHLÁSKU S VÝJIMKOU -N, -S** leží přízvuk na poslední slabice (hospi**tal,** profe**sor**, Bra**sil**, li**cor**, a**zul**)

- **vymyká-li se** přízvuk těmto **dvěma pravidlům**, pak je **nepravidelný** a musí se **označit** (Si**món**, re**pú**blica, **prín**cipe, per**dón**, jar**dín**)

Abychom dobře spočítali slabiky a správně položili přízvuk, je nutné vědět, že **jednoduché samohlásky** jsou stejné jako v češtině (a, e, i, o, u), ale dělí se na **silné** (**a, e, o**) a **slabé** (**i, u**). Setkají-li se **dvě silné samohlásky**, tvoří **dvě slabiky** (te-**a**-tro, ca-c**a**-o), zatímco spojením **slabé a silné**, případně **dvou slabých**, vzniká **dvojhláska**, a tudíž **jedna slabika**. Stojí-li **dvojhláska** v **přízvučné slabice**, je **přízvuk** na **silné** (Bu**e**-nos A**i**-res, b**a**i-le, Di**e**-go), u **dvou slabých** je přízvuk na **druhé** (Su**i**-za). Dvojhláska zaniká, je-li **přízvuk nepravidelný** a je na **slabé** samohlásce (Ma-**rí**-a, an-to-lo-g**í**-a). Ve španělštině existují také **trojhlásky**, které tvoří vždy **jedna silná** a **dvě slabé** samohlásky (lim-p**iái**s, con-ti-n**uái**s).

V některých případech grafický přízvuk rozlišuje dvě stejně znějící slova: **sí** (ano) × **si** (jestliže), **él** (on) × **el** (určitý člen).

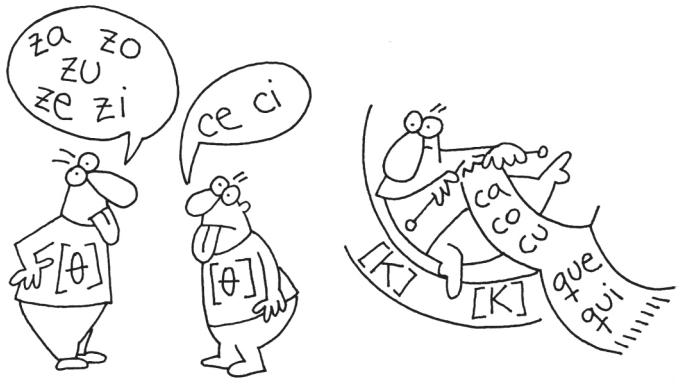

- **ŠPANĚLSKÁ ABECEDA (alfabeto español)**

a	**b**	**c**	**ch**	**d**	**e**	**f**
a	*be*	*ce*	*che*	*de*	*e*	*efe*
g	**h**	**i**	**j**	**k**	**l**	**ll**
ge	*hache*	*i latina*	*jota*	*ka*	*ele*	*elle*
m	**n**	**ñ**	**o**	**p**	**q**	**r**
eme	*ene*	*eñe*	*o*	*pe*	*cu*	*ere, erre*
s	**t**	**u**	**v**	**x**	**y**	**z**
ese	*te*	*u*	*uve*	*equis*	*i griega*	*zeta*

I.2. PSANÍ VELKÝCH PÍSMEN

(uso de las mayúsculas)

Používání velkých písmen je ve španělštině častější než v češtině. Kromě velkých písmen na začátku věty po tečce, otazníku nebo vykřičníku se s velkým počátečním písmenem píší:

Jména vlastní (osobní i zeměpisná)

Manuel, Juan *(Jan)*, Alicia *(Alice)*, España *(Španělsko)*, Dinamarca *(Dánsko)*, Martínez, los Borbones *(Bourboni)*, (el) Perú, La Coruña, La Habana aj.

Člen u těchto podstatných jmen se píše s malým písmenem, pokud je však součástí názvu, píše se s **velkým.**

S velkým písmenem se píší rovněž součásti pojmenování složených z podstatného a přídavného jména:

Nuevo México *(Nové Mexiko)*, Felipe el Hermoso *(Filip Sličný)*, Castilla la Vieja *(Stará Kastilie)* aj.

S velkým písmenem se píší obecná podstatná jména, která doprovázejí jméno zeměpisné, pokud tvoří součást názvu:

Ciudad de México, Puerto de la Cruz aj.

V případech, kdy není toto jméno nedílnou součástí názvu, se píše s malým písmenem.

el océano Atlántico *(Atlantský oceán)*, el mar Mediterráneo *(Středozemní moře)*, el puerto de Cartagena *(přístav Cartagena)* aj.

Vlastní názvy

V pojmenování institucí, organizací, společenských zařízení, politických stran, různých událostí, oficiálních dokumentů apod. se píší s velkým písmenem všechna slova kromě členů, spojek a předložek:

Universidad Carolina *(Univerzita Karlova)*, Real Academia Española *(Španělská královská akademie)*, Museo de Bellas Artes *(Muzeum krásných umění)*, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales *(Ministerstvo práce a sociálních věcí)*, Congreso de Diputados *(Poslanecká sněmovna)*, Partido Popular *(Lidová strana)*, Declaración Universal de los Derechos Humanos *(Všeobecná deklarace lidských práv)* aj.

Zkratky oslovení

Sr. *(señor)*, Sra. *(señora)*, Ud. *(usted)*, D. *(don)*

Jsou-li vypsána jako celá slova, má se používat malé písmeno.

Názvy svátků

Jueves Santo *(Zelený čtvrtek)*, Domingo de Ramos *(Květná neděle)*, Navidad *(Vánoce)*, Semana Santa *(Velikonoce, velikonoční svátky)*, Día de la Independencia *(Den nezávislosti)* aj.

Jména dnů v týdnu a měsíců se však píší s malým písmenem (i v datech).

Názvy vesmírných těles a světových stran

S velkým písmenem se píší jen tehdy, uvádíme-li je jako astronomickou nebo geografickou veličinu:

La Tierra gira alrededor del Sol.	*Země se točí kolem Slunce.*
La brújula señala el Norte.	*Kompas ukazuje sever.*

S velkým počátečním písmenem se píší světové strany i ve významu geopolitickém: Occidente *(Západ)*, Oriente Próximo *(Blízký východ)*, Este *(Východ)*.

Hay que poner fin a los conflictos en Oriente Próximo.	*Je třeba ukončit konflikty na Blízkém východě.*
×	
Me gusta tomar el sol.	*Ráda se opaluju.*
Viven en el norte del país.	*Bydlí na severu země.*

Součásti názvu periodických publikací nebo sbírek

La Vanguardia, El Mundo, Nueva Revista de Filología Hispánica aj.

První slovo titulu literárních a uměleckých děl

Día de perros *(Dny pod psa*)*, Defensa apasionada del idioma español *(Vášnivá obhajoba španělského jazyka)*, La vida es sueño *(Život je sen*)* aj.

Ve zkráceném názvu některých děl, která jsou pod tímto krátkým názvem všobecně známá, se člen píše malým písmenem: el Quijote, la Celestina, el Lazarillo aj.

Názvy vědních disciplín a školních předmětů

Yo estudio Filosofía y Carlos Medicina.	*Já studuju filozofii a Karel medicínu.*
En el instituto no me gustaban la Química y las Matemáticas.	*Na střední škole jsem neměl rád chemii a matematiku.*
×	
La filosofía de Schopenhauer tenía su fundamento en Kant, Platón y la filosofía india.	*Zdrojem Schopenhauerovy filozofie byl Kant, Platon a indická filozofie.*

Obchodní značky

Coca-Cola, Seat, Jerez, Martini atd.

Pokud se ale značka používá jako obecné pojmenování, píše se malým písmenem:

Hemos pedido una coca-cola, un jerez y un martini seco.	Objednali jsme si jednu kokakolu, jedno sherry a jedno suché martini.

Oficiální názvy cen, soutěží, kulturních událostí

el Premio Cervantes (Cervantesova cena), el Goya (Goyova cena), la Orden de Alfonso X el Sabio (Řád Alfonse X. Moudrého), los Juegos Olímpicos (olympijské hry), la Feria del Libro (knižní veletrh) aj.

Názvy historických epoch

la Edad Media *(středověk)*, la Primera Guerra Mundial *(první světová válka)*, el Renacimiento *(renesance)*, la Contrarreforma *(protireformace)*, el Mioceno *(miocén)* aj.

Velkým písmenem se píší i obecná podstatná jména, pokud se jimi označuje konkrétní dějinný fakt:
la Reconquista *(znovudobývání španělského území)*, la caída del Muro *(pád berlínské zdi)* aj.

Obecná podstatná jména označující jedinečné instituce, osobnosti apod.

Podobně jako v předchozím případě se řada obecných podstatných jmen píše s velkým písmenem, pokud označují konkrétní nebo jedinečnou organizaci, osobu apod.:

el Rey *(mluvíme-li např. o španělském králi)*

el Presidente *(konkrétní prezident)*

el Papa *(papež)*

el Gobierno *(vláda určité země)*

V případě **Iglesia** *(církev)* – **iglesia** *(kostel)* a **Estado** *(stát)* – **estado** *(stav)* počáteční písmeno odlišuje významy slov.

Pokud je některé výše uvedené obecné podstatné jméno označující konkrétní osobu doprovázeno vlastním jménem, píše se u obecného jména malé písmeno: el rey Juan Carlos I.

Přezdívky, pod kterými jsou známé některé osobnosti

el Libertador *(Simón Bolívar)*, el Sabio *(Šalamoun)*, Clarín *(Leopoldo Alas)* aj.

---

* Název, pod kterým byla kniha přeložena do češtiny.

Přídavné jméno santo, santa

Obvykle se píše toto přídavné jméno malým písmenem *(san Antonio, san Francisco)*. Pokud je však součástí vlastního jména, píše se velkým písmenem (většinou jde o zkrácení delšího vlastního jména):

San Juan *(san Juan de la Cruz)*, Santa Teresa *(santa Teresa de Jesús)* aj.

Velkým písmenem se píše toto přídavné jméno také v případech, kdy je součástí místních názvů:

plaza de Santa Bárbara *(náměstí sv. Barbory)*, templo de San Nicolás *(chrám sv. Mikuláše)* aj.

Pozor na zkracování přídavného jména santo před podstatnými jmény mužského rodu (kromě těch, která začínají na To-, Do-: San Nicolás × Santo Tomás).

Jména božstev a biblických postav (a veškeré názvy Boha, Krista a Panny Marie)

Dios *(Bůh)*, Cristo *(Kristus)*, Jehová *(Jehova/Jahve)*, Apolo, la Virgen *(Panna Marie)*, el Espíritu Santo *(Duch svatý)*, Todopoderoso *(Všemohoucí)*, Inmaculada *(Neposkvrněná)* apod.

Znamení zvěrokruhu

Tauro/Toro *(Býk)*, Libra/Balanza *(Váhy)*, Leo/León *(Lev)*, Virgo/Virgen *(Panna)* atd.

V dopisech po oslovení, po němž následuje dvojtečka

Estimados señores: Acabamos de recibir su amable carta… *Vážení pánové, právě jsme obdrželi Váš dopis…*

Poznámka:

- Pokud je celé slovo nebo věta psáno velkými písmeny, musí se i v tomto případě označit přízvuk:
  MANUEL VÁZQUEZ MONTALBÁN, GRAMÁTICA DIDÁCTICA DEL ESPAÑOL

– Oproti češtině se s malým písmenem píší jména národnostní a obyvatelská:
el checo *(Čech)*, los españoles *(Španělé)*, un madrileño *(Madriďan)* atd.

– V korespondenci **se nikdy nepíší** osobní zájmena (Vy) nebo přivlastňovací (Váš, Vaše) velkým písmenem:

En respuesta a su carta…	*V odpovědi na Váš dopis…*
Nos dirigimos a ustedes…	*Obracíme se na Vás…*

I. 3. INTERPUNKCE

(la puntuación)

I) Základní interpunkční znaménka

(los signos de puntuación)

Ve španělštině se užívají následující základní interpunkční znaménka:

punto	.	tečka
coma	,	čárka
punto y coma	;	středník
dos puntos	:	dvojtečka
puntos suspensivos	…	tři tečky
signos de interrogación	¿ ?	otazníky
signos de exclamación	¡ !	vykřičníky
paréntesis	( )	závorky
corchetes	[ ]	hranaté závorky
raya	–	pomlčka
comillas	“ ”, « », ‘ ’	uvozovky

V následujícím přehledu neuvádíme poučení o interpunkčních znaménkách, jejichž používání je shodné s češtinou, např. o používání tečky.

Ve většině případů se interpunkční znaménka používají stejně nebo podobně jako v češtině, pouze kladení čárky se řídí ve španělštině značně odlišnými pravidly, která nejsou tak přísná jako v češtině. Užití čárky je často ponecháno na citu a vůli pisatele, zvláště před větami vedlejšími.

Čárka

a) Čárkou oddělujeme vždy, stejně jako v češtině, **oslovení**:

Pepe, tráeme la escoba.	*Pepo, přines mi koště.*
¿Cómo estáis, amigos?	*Jak se máte, přátelé?*

Poznámka:

Pravidlo o používání otazníku viz dále v oddíle *Otazník a vykřičník*.

b) Čárkou se oddělují veškeré **vsuvky, vložené věty, přístavky, dodatečně nebo volně připojené větné členy, citoslovce** apod.:

Los Habsburgo, familia reinante en Austria desde 1278 hasta 1918, cuyo imperio se extendió a otros territorios, incluida España, toma su nombre del castillo familiar Habichtsburg, construido en el siglo XVI en Suiza.	*Habsburkové, rod vládnoucí v Rakousku od r. 1278 do r. 1918, jejichž říše se rozšířila na další území, včetně Španělska, má své jméno podle rodového hradu Habichtsburg, postaveného v 16. století ve Švýcarsku.*

Manuel, su novio, está ahora en Brasil.	*Manuel, její snoubenec, je teď v Brazílii.*
¡Caramba, qué mala suerte tienes!	*Ty jo, ty máš ale smůlu!*

Doporučuje se psát čárku vždy před výrazy uvozenými: *excepto*, *incluso*, *salvo*, *menos*:

Todos han estado ya en España, excepto yo.	*Kromě mě už všichni byli ve Španělsku.*

c) Čárkou se oddělují, stejně jako v češtině, gramaticky ekvivalentní členy výpovědi, tj. **několikanásobné větné členy nebo souvětí**, pokud nejsou spojeny spojkami *y, o, ni*:

Tienen que participar todos: profesores, estudiantes, personal administrativo, hasta las cocineras del comedor.	*Musí se zúčastnit všichni: profesoři, studenti, administrativní pracovníci, dokonce i kuchařky z jídelny.*
Por la tarde compra el pan, saca la basura y barre la cocina.	*Odpoledne kup chleba, vynes smetí a zameť kuchyni.*
Puede hacerlo Lola o Mariana.	*Může to udělat Lola nebo Mariana.*

Někdy se však klade čárka i před uvedené spojky (*y, o, ni*), a to v případech, kde obsah předchozí části se liší od dalšího připojeného členu nebo věty:

Compró regalos para su madre, su padre y su hermano, y se fue a casa.	*Koupila dárky pro maminku, tatínka a bratra a šla domů.*

d) Čárka se klade v neúplné větě **místo vynechaného slovesa**:

Su hija mayor está en el extranjero; la menor, en casa.	*Jejich starší dcera je v cizině, mladší doma.*

e) Čárka se píše **uvnitř většího celku** (věty), jestliže se souvětí skládá z více celků, přičemž celky jsou od sebe odděleny středníkem (viz též příklad výše):

Me dijo que quedaríamos a las cuatro; a su mujer, que estaría en casa a las seis; y a su padre, que lo llamaría a las nueve.	*Řekl mi, že se setkáme ve čtyři, své ženě řekl, že přijde domů v šest, a svému otci, že mu zavolá v devět.*

f) Čárkami se oddělují spojovací nebo vysvětlovací výrazy jako: **además** *(kromě toho, navíc)*, **asimismo** *(rovněž, také)*, **sin embargo** *(avšak)*, **no obstante** *(nicméně, avšak)*, **por lo tanto** *(proto)*, **por consiguiente** *(proto, tudíž)*, **en consecuencia** *(tudíž)*, **en tal caso** *(v tom případě)*, **es decir** *(to jest)*, **en fin** *(konečně, koneckonců)*, **en primer lugar** *(nejprve, na prvním místě)*. Rovněž řada příslovcí se obvykle odděluje čárkou: **generalmente** *(obvykle)*, **evidentemente** *(zřejmě, očividně)*, **efectivamente** *(vskutku, skutečně)*, **posiblemente** *(možná)*, **finalmente** *(konečně, nakonec)*, **por regla general** *(obvykle)* apod.

Aquí consta: Entrada prohibida. En tal caso, tenemos que dar una vuelta completa.	*Tady stojí: Vstup zakázán. V tom případě to musíme celé obejít.*
Efectivamente, han acudido todos.	*Skutečně přišli všichni.*

Pokud tyto výrazy stojí uprostřed věty, oddělují se čárkou před i za:

Tiene Ud. razón, es muy ventajoso, no obstante, el instituto no puede comprarlo por no disponer de fondos suficientes.	*Máte pravdu, je to velmi výhodné, nicméně institut to nemůže koupit, protože nemá dostatek prostředků.*

Poznámka:

- Ve španělštině se výrazy *sin embargo* a *no obstante* často kladou uprostřed věty, v českém překladu jim odpovídají spojky *avšak, nicméně*, které uvozují větu vedlejší, nebo příklonná spojka (následuje za příslušným slovem) *však*:

El debate fue, como siempre, muy animado; los incidentes, sin embargo, no se repitieron.	*Debata byla jako vždycky velmi živá, incidenty se však už neopakovaly.*

g) Stejně tak se oddělují čárkami i jiná **příslovečná určení, zvláště na začátku věty**:

A principios del siglo XVI, Hernán Cortés se estableció en el continente americano.	*Začátkem 16. století se Hernán Cortés usadil na americkém kontinentě.*
En sus últimos años de vida, envió dos naves para ayudar a Francisco Pizarro en Lima.	*V posledních letech svého života poslal dvě lodi na pomoc Francisku Pizarrovi v Limě.*

h) Čárka se klade **v souvětích před hlavní větu**, pokud následuje po větě vedlejší:

En cuanto vuelvas, avísame.	*Jakmile se vrátíš, dej mi vědět.*
Aunque estoy malo, lo terminaré.	*Ačkoliv je mi špatně, dokončím to.*

i) Čárkami se oddělují též **polovětné vazby s gerundiem nebo příčestím**, zvláště pokud jsou delší:

Hablando claro, él no es ningún Einstein.	*Řekneme-li to přímo, on není žádný Einstein.*
Una vez firmado el contrato, no es posible cambiar nada.	*Jakmile je smlouva podepsána, nelze nic změnit.*

j) V souvětích odporovacích nebo přípustkových se čárka píše před spojkami **pero** *(ale)*, **sino que** *(nýbrž, ale)*, **mas** *(ale, avšak)*, **aunque** *(ačkoliv, i když, i kdyby)* apod.:

Han anunciado buen tiempo, pero llueve a cántaros.	*Hlásili pěkné počasí, ale lije jako z konve.*
No sólo no desaparecen las manchas, sino que van extendiéndose.	*Skvrny nejenže nemizí, nýbrž se stále zvětšují.*
No lo haría, aunque me pagaran.	*Neudělal bych to, i kdyby mi platili.*

V **souvětích příčinných** před spojkami **porque** *(protože)*, **ya que** *(poněvadž)*, **puesto que/dado que/debido a que** *(vzhledem k tomu, že; protože)* aj.:

No pude llegar a tiempo a la conferencia, porque el tren llevaba retraso.	*Nemohl jsem přijít včas na přednášku, protože vlak měl zpoždění.*
Hablan perfectamente español, dado que pasaron doce años en España.	*Mluví perfektně španělsky, protože (vzhledem k tomu, že) strávili 12 let ve Španělsku.*

V souvětích důsledkových před spojkami jako **así que** *(takže)*, **conque** *(takže, tudíž)* apod:

Me han regalado dos libros iguales, así que tengo que devolver uno.	Darovali mi dvě stejné knihy, takže musím jednu vrátit.

U vztažných vět se oddělují čárkou pouze ty věty vedlejší, které **lze vynechat bez porušení smyslu** souvětí, tzv. věty vztažné vysvětlující (explicativas):

Su amigo, que es de Ostrava, viene a estudiar Medicina a Praga.	*Její přítel, který je z Ostravy, jde studovat medicínu do Prahy.*
El Greco, cuyas obras vimos en Toledo, nació en Creta.	*El Greco, jehož díla jsme viděli v Toledu, se narodil na Krétě.*

×

Los pasajeros que no tienen todavía los billetes tienen que pasar por taquilla.	*Cestující, kteří ještě nemají jízdenky, se musí dostavit k přepážce.*
Es el libro cuyo argumento te expliqué.	*To je ta kniha, jejíž zápletku jsem ti vyprávěl.*

Na rozdíl od češtiny se nikdy neklade čárka před **que** ve významu *že, aby, než*:

Dicen que se acerca un temporal.	*Říkají, že se blíží vichřice.*
Le aconsejaron que fuera a un balneario.	*Doporučili mu, aby jel do lázní.*
Su último libro es más interesante que el anterior.	*Jeho poslední kniha je zajímavější než ta předcházející.*

k) Čárka se píše v dopisech **před datem**, které následuje za označením místa:

Salamanca, 21 de enero de 2010	*Salamanca 21. ledna 2010*

l) Čárkou se **odděluje v adresách číslo domu** od ulice, náměstí apod.:

Carretas, 26

Puerta del Sol, 58

m) Na rozdíl od češtiny, kde před zkratkami *atd.*, *apod.* není čárka, se ve španělštině **před etc.** čárka klade vždy:

Organizamos todo tipo de eventos: bodas, congresos, conferencias, etc.	*Organizujeme všechny typy akcí: svatby, kongresy, přednášky atd.*

Středník

Středník ve španělštině je znaménko, jehož užití nejvíce záleží na subjektivním chápání výpovědi.

a) Jak již bylo uvedeno výše (oddíl *Čárka, e*), středník odděluje větší významové celky, uvnitř kterých bývá čárka, příp. spojka:

El elemento predominante de la zona norte es el Altiplano, que más allá de la frontera del río Bravo enlaza con las tierras altas centrales de EUA; está delimitado a este y oeste por dos grandes cadenas montañosas, que transcurren paralelas en dirección Norte-Sur: la sierra Madre Oriental y la sierra Madre Occidental.	*Převládajícím prvkem severní oblasti je náhorní rovina Altiplano, která za hranicí, již tvoří řeka Bravo, navazuje na centrální vysočiny USA; na východě a na západě je ohraničená dvěma velkými horskými masívy, které leží paralelně ve směru sever – jih: východní Sierra Madre a západní Sierra Madre.*

b) Odděluje dvě nezávislé věty, mezi kterými je však úzká souvislost. V tomto případě lze užít i tečky:

En cuanto vio a Elena, decidió conquistarla; le mandaba flores, componía poemas y, por fin, la invitó a su rancho.	*Jakmile uviděl Elenu, rozhodl se, že ji získá; posílal jí květiny, skládal básně a nakonec ji pozval na svůj statek.*

c) Poměrně často se užívá mezi větami před **spojkami odporovacími, přípustkovými, důsledkovými**, jako: **pero** *(ale)*, **aunque** *(ačkoliv, i když, i kdyby)*, **mas** *(ale, avšak)*, **sin embargo/no obstante** *(avšak, nicméně)*, **por (lo) tanto/por consiguiente** *(proto, tudíž)* aj. V těchto případech lze použít také čárky (viz výše *Čárka, j*), zvláště pokud jsou věty krátké.

Invirtieron millones en el proyecto; sin embargo, los resultados no fueron los que esperaban al principio.	*Investovali miliony do toho projektu, avšak výsledky nebyly takové, jaké na začátku očekávali.*
En Paraguay fracasó la reforma de educación; por consiguiente, también el modelo de educación bilingüe.	*V Paraguayi zkrachovala reforma školství, a tudíž i model bilingvní výuky.*

Dvojtečka

Kromě případů shodných s češtinou se dvojtečka klade ve španělštině po oslovení v dopisech:

Estimados señores:	*Vážení pánové!*
Hola, Julia:	*Nazdar, Julie!*

Otazník a vykřičník

Tato znaménka se kladou ve španělštině téměř shodně s češtinou. Výrazným znakem španělské interpunkce je však psaní obrácených otazníků a vykřičníků na začátku věty, případně na začátku toho oddílu, kde začíná samotná otázka nebo zvolání:

¿Qué hacéis?	*Co děláte?*
Niños, ¿queréis comer?	*Děti, nechcete jíst?*
¡Mira, Juanito!	*Podívej se, Honzíku!*
¡Qué maravilla!	*To je ale nádhera!*

Je-li v tázací nebo zvolací větě oslovení na začátku, píše se otazník nebo vykřičník až na začátku tázací nebo zvolací části, ale v případě, kdy oslovení následuje, píše se otazník nebo vykřičník až za oslovením (viz příklady).

Uvozovky a pomlčka

Ve španělštině se užívají tři typy uvozovek (“ ”, « ›› , ‘ ’). Užívají se ve stejných případech jako v češtině, tzn. u citátů, doslovných výroků, při vkládání slov nespisovných nebo cizích do výpovědi, u výrazů, které chceme zdůraznit nebo vytknout apod.

Na rozdíl od češtiny se obvykle **nepoužívají k uvádění přímé řeči**; ta se ve španělštině uvádí většinou pomlčkou. Avšak nevyřčené myšlenky postav se označují uvozovkami:

“¡Ay, pobre de mí! ¿Qué pasará esta vez?”, me pregunté a mí misma.	*Ach, já chudák! Co se stane tentokrát?, ptala jsem se sama sebe.*
×	
– ¿Cuándo me lo comprarás?	*„Kdy mi to koupíš?”*
– No sé exactamente, pero seguro que esta semana.	*„Nevím přesně, ale určitě tento týden.“*
– Si quieres pruebas, puedo mandártelas – me dijo.	*„Jestli chceš důkazy, můžu ti je poslat,“ řekla mi.*

Na rozdíl od češtiny se ve španělštině píší uvozovky jen nahoře, a to i na začátku citace.

II) Pomocná znaménka

Kromě základních interpunkčních znamének uvedených v 1. části se ve španělštině používají ještě tzv. pomocná znaménka, jejichž užití je z velké části shodné s češtinou. Uvádíme proto jen jejich přehled s příslušnými španělskými názvy. Pouze dělení slov, a tudíž kladení spojovací čárky (spojovníku), je do určité míry odlišné od češtiny, proto dále uvedeme i základní pravidla pro dělení slov.

diéresis o crema	¨	rozlučník, tréma
guion/guión	-	spojovník
guion/guión bajo	_	podtržítko
barra	/	lomítko
signo de párrafo	§	paragraf
apóstrofo	´	apostrof, odsuvník
asterisco	*	hvězdička
llaves	{ }	složené závorky
arroba	@	zavináč

Rozlučník se ve španělštině používá v zásadě jen nad písmenem *u* ve spojení **güe**, **güi**, kde označuje, že se *u* bude vyslovovat [g^{u}e, g^{u}i]. V básnických textech se může použít, aby se naznačilo, že ve výslovnosti bude zrušena dvojhláska, která se rozdělí na dvě slabiky: *rü/i/do*.

Spojovník se píše podobně jako v češtině uvnitř některých **složených přídavných jmen**, a to:

- je-li složené přídavné jméno tvořeno dvěma přídavnými jmény, z nichž první si uchovává stále zakončení mužského rodu v jednotném čísle, druhé se pak shoduje s podstatným jménem:
  teórico-práctico (enseñanza teórico-práctica *teoreticko-praktická výuka*),
  técnico-administrativo (tareas técnico-administrativas *administrativně-technické úkoly*) aj.
- u přídavných jmen složených ze dvou obyvatelských přídavných jmen, mezi nimiž je vztah vzájemnosti:
  hispano-italiano (las relaciones hispano-italianas *španělsko-italské vztahy*) aj.

III) Dělení slov

I ve španělštině v zásadě platí, že se slova dělí na hranici slabik. Je třeba ale dodržovat následující základní pravidla:

a) Zdvojená písmena **rr**, **ll** a **ch** se nesmí rozdělit, protože označují jednu hlásku: *ca-rro, pan-ta-lla, man-che-go.*
Jedinou výjimkou je skupina **rr**, která vznikla přidáním předpony zakončené na *r* před slovo začínající na *r*:
su-per-rá-pi-do, hi-per-re-a-lis-mo.

b) Skupinu dvou souhlásek dělíme obvykle (s výjimkou uvedenou pod bodem *c*)) tak, že první souhláska se připojí k předcházející slabice a druhá ke slabice následující:
in-ten-ción, lec-ción, es-ta-tua.

c) Nedělí se skupiny tvořené souhláskou **b**, **c**, **d**, **f**, **g**, **k**, **p**, **t** + **r** nebo **l**. Vždy jimi začíná slabika na novém řádku:
ha-blar, *de-trás*, *a-ma-ble*, *re-cla-mar*, *po-bre.*

Pouze v případě skupin **br** a **bl**, které vznikly přidáním přípony k jinému slovu, lze tyto skupiny rozdělit:
sub-ra-yar, sub-li-mi-nal.

d) Je-li ve slově skupina tří souhlásek, obvykle (s níže uvedenou výjimkou) se připojují první dvě souhlásky k předchozí slabice a třetí k slabice následující:
cons-tan-te, obs-ti-nado, ins-ta-la-do.

Jestliže však druhou a třetí souhlásku tvoří některá ze skupin uvedených pod bodem *c)*, připojí se k předchozí slabice pouze jedna souhláska a nedělitelná skupina tvoří začátek další slabiky:
ham-bre, en-trar, in-flar, des-gra-cia.

e) Skupinu čtyř souhlásek dělíme tak, že první dvě souhlásky patří k předchozí slabice a druhé dvě k následující:
cons-truc-ción, abs-trac-ción.

f) Nikdy se nedělí dvojhlásky a trojhlásky: *cau-sa, vie-ne, lim-piáis*.

Ejercicios 1–4 ↘

II. TVAROSLOVÍ

II.1. ČLEN

(el artículo)

Podstatná jména jsou ve španělštině obvykle doprovázena určitým nebo neurčitým členem. Jejich použití velmi záleží na skutečnosti, zda se jedná o informaci, která se vztahuje k něčemu již známému nebo k něčemu, o čem je mluvčí informován z předcházejícího projevu. Je nutné zdůraznit, že uvedená pravidla jsou často pouze orientační, protože v používání členu hraje důležitou roli subjektivní vnímání mluvčího.

A) Funkce členu

Člen ve španělštině doprovází obvykle podstatné jméno, avšak může doprovázet i jiné slovní druhy (infinitiv, zájmeno, přídavné jméno, částici či celou větu), které tímto způsobem zpodstatňuje.

El saber no ocupa lugar.	*Znalosti nezabírají žádné místo.*
Las mías tienen cuatro años.	*Těm mým jsou čtyři roky.*
Al final me quedé con la roja.	*Nakonec jsem si vzala tu červenou.*
Siempre compra lo caro.	*Vždy kupuje to drahé.*
Es importante saber el cuándo y el cómo.	*Je důležité vědět kdy a jak.*
Nunca admito un no por respuesta.	*Nikdy neberu ne jako odpověď.*
Me pondré el que más te guste.	*Obleču si ten, který se ti bude nejvíc líbit.*
No te hagas el sordo.	*Nedělej, že neslyšíš.*
¡Ya habló la lista!	*Chytrá promluvila!*
Me encanta el dulce.	*Miluji sladké.*

Poznámka:

Mezi člen a podstatné jméno lze vložit přídavná jména či další určující výrazy:

la tan entrañable abuela Jacinta	*ta zlatá babička Jacinta*

B) Obecná pravidla pro použití členu

Obecně můžeme použít člen určitý, člen neurčitý či člen úplně vynechat, a to dle významu:

a) člen určitý používáme, když doprovází podstatné jméno, které označuje věc jedinečnou, abstraktní či konkrétní, tj. určitou věc nebo všechny věci jednoho druhu

el castillo de Praga	*Pražský hrad*
la torre Eiffel	*Eiffelova věž*
los planetas	*planety*
las plantas acuáticas	*vodní rostliny*

b) člen neurčitý používáme, jestliže doprovází podstatné jméno, které označuje jednu či několik neurčitých počitatelných věcí, kromě nichž mohou existovat i jiné

un árbol	*strom*
una estatua	*socha*
unos libros	*knihy*
unas universidades	*univerzity*

c) člen nepoužíváme, pokud se podstatné jméno chápe jako součást celku, dále v případě, že se jedná o použití látkových jmen nebo když je příslušné podstatné jméno použito v abstraktním významu

Los animales tienen patas.	*Zvířata mají tlapy.*
la mesa de madera	*dřevěný stůl*
Año de nieves, año de bienes.	*Únor bílý, pole sílí.*

Poznámka:

V některých případech máme všechny tři možnosti (se členem určitým, se členem neurčitým nebo bez členu), avšak význam je poněkud rozdílný:

1. Construye las casas.	*Staví ty domy.* (jsou to konkrétní domy, pro mluvčího známé)
×	
2. Construye unas casas.	*Staví nějaké domy.* (nevíme přesně jaké)
×	
3. Construye casas.	*Staví domy.* (obecně – mluvíme o profesi – je stavitelem)

C) Člen určitý

(el artículo definido)

1. Tvary určitého členu

	mužský rod	ženský rod	střední rod
jednotné číslo	**EL**	**LA**	**LO**
množné číslo	**LOS**	**LAS**	–
stažené formy	A + EL > **AL** DE + EL > **DEL**	–	–

Poznámka:

Člen nelze stáhnout s předložkou, pokud je součástí podstatného jména, např. jména zeměpisného, uměleckého díla.

Viajó en tren a El Ferrol.	*Cestoval vlakem do El Ferrolu.*
Salió de El Cairo la semana pasada.	*Odcestoval z Káhiry minulý týden.*

Překlad členu do češtiny není nutný, ale pokud se jedná o konkrétní předmět, který je mluvčímu známý, přeložíme člen pomocí ukazovacího zájmena.

He encontrado las llaves.	*Našel jsem ty* klíče.

2. Použití členu určitého

Určitý člen se užívá:

a) pokud mluvíme o něčem, co je adresátovi již známo

Estos son los libros de los que te hablé.	*To jsou (ty) knihy, o kterých jsem mluvil.*
He visto el coche nuevo.	*Viděl jsem (to) nové auto.*

b) při upřesnění rozvíjejícím větným členem

La reunión de hoy se ha aplazado.	*Dnešní schůze byla odložena.*
El gato que tienes es muy arisco.	*Ta tvoje kočka je velmi divoká.*
La isla de los piratas está deshabitada.	*Ostrov pirátů není obydlený.*

c) v odkazovací funkci (nahrazuje podstatné jméno)

¿Quieres una tapa? Las de aquí son muy buenas.	*Chceš jednohubku? Ty zdejší jsou moc dobré.*
¿Son tuyas estas gafas? – No, las mías son negras.	*Tyto brýle jsou tvoje? – Ne, moje jsou černé.*

d) pro vyjádření všeobecného významu podstatných jmen

El submarino es un invento español.	*Ponorka je španělský vynález.*
Los catalanes y los vascos son conocidos por su gastronomía.	*Katalánci a Baskové jsou známí svou kuchyní.*
La lluvia es un fenómeno atmosférico.	*Déšť je atmosférický jev.*
El deporte es sano.	*Sport je zdravý.*

e) s abstraktními podstatnými jmeny

La paciencia es la madre de la ciencia.	*Trpělivost je matkou vědy.*

Poznámka:

V případě abstraktních podstatných jmen se člen vynechává, jestliže spojení předložky a jména plní funkci příslovce:

Es necesario proceder con cuidado.	*Je třeba postupovat opatrně.*

f) u jmen osob, pokud jim předchází obecné podstatné jméno (*el señor, la señora, la princesa, el coronel* apod.)

Ayer vino la señora Gutiérrez.	*Včera přišla paní Gutiérrezová.*
Me presentó a la princesa Estefanía de Mónaco.	*Představil mi monackou princeznu Stefanii.*

– Člen se nepoužívá v případě oslovení – viz *E) Vynechávání členu, g)*
– Podstatné jméno *don, doña* se používá vždy bez členu – viz *E) Vynechávání členu, h)*

g) u názvů jedinečných jevů, předmětů a skutečností a u světových stran

El eclipse del Sol pudo verse en toda Europa.	*Zatmění Slunce bylo vidět v celé Evropě.*
Hay quien todavía busca la piedra filosofal.	*Někteří stále ještě hledají kámen mudrců.*
El golpe de estado de 1981 acabó en fiasco.	*Puč z roku 1981 skončil fiaskem.*
Los noruegos viven en el norte de Europa.	*Norové žijí na severu Evropy.*

h) při pojmenování různých druhů sportů

No sé jugar al tenis.	*Neumím hrát tenis.*
El boxeo es un deporte violento.	*Box je násilný sport.*

i) u názvů institucí, organizací, politických stran apod. (i v případě zkratek)

El Instituto Nacional de Empleo tiene su sede en Madrid.	*Hlavní sídlo Úřadu práce je v Madridu.*
La OTAN es una organización militar.	*NATO je vojenská organizace.*
Su partido preferido es el PNV.	*Jeho nejoblíbenější politická strana je Baskická nacionalistická strana.*

j) u časových údajů

- **vždy před čísly označujícími hodinu**

Nos veremos a las tres.	*Uvidíme se ve tři.*
Son las ocho y media.	*Je půl deváté.*

- **při udávání dat**

El 4 de junio viajaré a España.	*4. června pojedu do Španělska.*

- **u označování dnů a ročních období, v případě, že jim nepředchází sloveso *ser***

Me reuniré con ella el martes.	*Sejdu se s ní v úterý.*
×	
Hoy es martes.	*Dnes je úterý.*

- **při udávání určitého věku, kdy se něco stalo**

Tuvo su primer hijo a los cuarenta y dos años.	*První dítě měla ve dvaačtyřiceti.*

- **při udávání určité doby, která uplynula**
  Volvió a casarse a los cuatro años de enviudar. — *Znovu se oženil čtyři roky poté, co ovdověl.*
- **při označování částí dne s předložkou *por*** (někdy i *a*):
  por la mañana, por la tarde, por la noche, al mediodía — *ráno/dopoledne, odpoledne, večer, v poledne*
  ×
  a media noche, a media tarde — *(o půlnoci), (v polovině odpoledne)*
- **v … letech**
  Fundó su empresa en los años treinta. — *Založil svou firmu ve třicátých letech.*

k) při označování řek, moří, oceánů, hor a pohoří

El Sena pasa por París. — *Seina protéká Paříží.*
Nos bañamos en el Cantábrico. — *Koupali jsme se v Kantaberském moři.*
El Ártico es un océano muy frío. — *Arktický oceán je velmi studený.*
El Aconcagua se encuentra en Argentina. — *Aconcagua se nachází v Argentině.*
El Himalaya es la cordillera más alta del mundo. — *Himaláje jsou nejvyšším pohořím na světě.*

l) u vlastních jmen a zeměpisných názvů, pokud jsou rozvinuta přívlastkem

En el Chile de Pinochet no había libertad. — *Za Pinocheta nebyla v Chile svoboda.*
La pequeña Clara no sabía dónde estaba. — *Malá Klára nevěděla, kde je.*
Visitaremos la célebre Barcelona. — *Navštívíme slavnou Barcelonu.*

m) u názvů některých regionů, měst a zemí, především u víceslovných názvů

- **názvy států, jejichž součástí je obecné označení *(república, estados, reino)*, lze použít se členem i bez členu**
  (los) Estados Unidos, (la) República Checa, (el) Reino Unido
- **názvy všech latinskoamerických zemí lze použít se členem i bez členu**
  (el) Perú, (el) Panamá, (el) Ecuador), (la) Costa Rica, (la) Venezuela
- **u některých vlastních jmen, kde je člen součástí názvu a píše se velkým písmenem**
  La Haya *(Haag)*, La Habana *(Havana)*, La Coruña *(Coruña)*, La Mancha, La Rioja, El Salvador

V těchto případech nedochází ke stahování předložek *a* a *de* se členem: **a El** Escorial, **de El** Cairo atd.

n) v případech, kdy se osobní jméno nebo zeměpisný název vyskytuje v zástupné funkci, jako např. označení pro fotbalový klub, obraz, dílo apod.

el Sevilla, el Barcelona *(fotbalové kluby)*, el Quijote *(kniha)*

o) u přídavného jména ve 3. stupni

Siempre elegimos la ruta más larga. — *Vždy zvolíme nejdelší trasu.*
Se trata de la peor crisis de toda la historia. — *Jedná se o nejhorší krizi všech dob.*

p) před příjmeními v množném čísle označujícími rodinu

Los Martínez son muy agradables. — *Martínezovi jsou velmi příjemní.*
Los Bush pasaron el fin de semana en el campo. — *Bushovi strávili víkend na venkově.*

q) u jmen dynastií a obecně známých rodin

Los Trastámara fue una dinastía castellana. — *Trastámarové byli kastilská dynastie.*

U označení dynastií se většinou používá člen v množném čísle a jméno v jednotném čísle *(los Habsburgo, los Borgia)*, ale v některých případech jsou v množném čísle člen i jméno *(los Borbones, los Austrias)*.

r) u příjmení známých žen

La Caballé cantó su mejor aria.	*Caballé zpívala svoji nejlepší árii.*
La Pantoja es una cantante andaluza.	*Pantoja je andaluská zpěvačka.*

s) u přezdívek

Le llamaban „el Chino" por su origen oriental.	*Říkali mu Číňan, protože byl orientálního původu.*
La Thatcher era conocida como la Dama de Hierro.	*Thatcherová byla známá jako Železná lady.*

t) v některých případech před číslovkou

- **s číslovkou dos *(los/las dos)* má význam *oba/obě***

  No sabía si elegir uno u otro, así que he elegido los dos. — *Nevěděl jsem, který si mám vybrat, tak jsem si vybral oba.*

- **s vyššími číslovkami má význam *všichni***

  Al final vinieron los cuatro y fuimos al cine. — *Nakonec přišli všichni čtyři a šli jsme do kina.*

- **při udávání procent**

  El 20% de los españoles compran por Internet. — *20 % Španělů nakupuje přes internet.*

u) v některých případech ve výčtu (jedná-li se o jedinečné skutečnosti a o podstatná jména v jednotném čísle, která chceme zdůraznit)

Perdió el interés por el cine, el teatro, la danza y hasta por la música.	*Ztratil zájem o kino, divadlo, tanec a dokonce i o hudbu.*

– Pokud věta obsahuje výčet podstatných jmen, která tvoří jeden celek, používáme člen pouze u prvního podstatného jména, ale u ostatních již ne, i kdyby byla odlišného rodu.

Los mosquetes, cañones y bombardas no bastaron para frenar al enemigo.	*Muškety, děla a hmoždíře k zastavení nepřítele nestačily.*

– Pokud je ovšem první podstatné jméno ženského rodu a následující rodu mužského, doporučuje se používat člen u každého podstatného jména zvlášť.

Las bibliotecas, los colegios y los hospitales forman parte de cualquier ciudad grande.	*Knihovny, školy a nemocnice jsou součástí každého velkého města.*

v) v ustálených vazbách

dar los buenos días	*pozdravit*
dar las gracias	*poděkovat*
ir al centro/al trabajo/a la universidad	*jít do centra/do práce/na univerzitu*

3. Člen rodu středního LO

Člen středního rodu nemůže stát nikdy s podstatným jménem, neboť ve španělštině neexistují podstatná jména středního rodu. Používá se pouze v těchto případech:

a) zpodstatňuje přídavná jména, která se nevztahují k určitému podstatnému jménu. Sloveso je v jednotném čísle.

Lo bueno es que no ha llovido.	*Je dobré, že nepršelo.*
Lo importante es que estemos vivos.	*Důležité je, že jsme naživu.*

b) zpodstatňuje přivlastňovací zájmena samostatná v mužském rodě

Lo mío es peor que lo tuyo.	*To moje (případ, problém) je horší než to tvoje.*

c) zpodstatňuje příčestí sloves

Lo bebido provocó que durmiéramos toda la noche.	*To, co jsme vypili, mělo za následek, že jsme spali celou noc.*

d) zpodstatňuje přívlastkové věty se vztažným zájmenem *que*

Lo que me dijiste ayer no era cierto.	*To, co jsi mi řekl včera, nebyla pravda.*

e) s přídavným jménem nebo příslovcem ve vazbě *lo* + *přídavné jméno/příslovce* + *que* má zesilující význam. V tomto případě může mít přídavné jméno jakýkoli rod a číslo.

No sabes lo listo que soy.	*Ani nevíš, jak jsem chytrý.*
¡Lo cerca que estás y lo poco que nos vemos!	*Jak jsi blízko a jak málo se vídáme!*
¡Lo grandes que son estas ciudades!	*Tahle města jsou ale velká!*

f) mluvíme-li o něčem blíže nespecifikovaném, přičemž však mluvčí vědí, o co se jedná

Lo ocurrido ayer no me gustó.	*Nelíbilo se mi to, co se stalo včera.*
Lo de tu propuesta no me parece mal.	*To, co jsi navrhoval, se mi nezdá špatné.*

g) ve třetím stupni příslovcí

Habla lo más claramente posible.	*Mluv co nejjasněji.*
Corre lo más deprisa que puedas.	*Utíkej co nejrychleji.*

h) k zesílení významu ve vazbě *ser/estar* + *de* + *přídavné jméno* ve druhém stupni

¡Es de lo más sencillo!	*Nemůže být nic jednoduššího.*
¡Está de lo más insoportable!	*Chová se úplně nesnesitelně.*

D) Člen neurčitý

(el artículo indefinido)

1. Tvary členu nerčitého

	mužský rod	ženský rod
jednotné číslo	**un**	**una**
množné číslo	**unos**	**unas**

Neurčité členy *un, una, unos* a *unas* mohou mít specifický, nespecifický nebo obecný význam:

Specifický:

Busco a un profesor que habla checo.	*Hledám učitele, který mluví česky.* (konkrétního učitele, o kterém vím, že mluví česky)

Nespecifický:

Busco un profesor que hable checo.	*Hledám učitele, který by mluvil česky.* (jakéhokoli učitele, který mluví česky)

Obecný:

Tener un buen profesor es importante.	*Mít dobrého učitele je důležité.*

Při překladu do češtiny se někdy člen neurčitý překládá zájmenem neurčitým *nějaký*, tvary množného čísla také neurčitou číslovkou *několik*:

Ayer te llamó una chica.	*Včera ti volala nějaká dívka.*
He visto unos libros interesantes.	*Viděl jsem několik zajímavých knih.*

2. Použití neurčitého členu

Neurčitý člen se používá:

a) u osob, věcí, skutečností a jevů dosud neznámých či blíže neurčených

La vi salir con un hombre	*Viděl jsem ji odcházet s nějakým mužem.*
Encontró unas cajas en el desván.	*Na půdě našel několik beden/nějaké bedny.*

b) u rozvinutého přísudku jmenného se sponovým slovesem *ser*

Es una historia muy triste.	*Je to velmi smutný příběh.*
Es un actor conocido.	*Je to slavný herec.*
Praga es una ciudad muy bonita.	*Praha je velmi hezké město.*

c) v případech, kdy osobu, věc, skutečnost či jev začleňujeme do obecnější skupiny

He comprado un coche japonés.	*Koupil jsem si japonské auto.*
Ese mueble es un Luis XVI.	*Je to nábytek ve stylu Ludvíka XV.*

d) před číslovkou ve významu *asi*, *přibližně*, *okolo*

En la conferencia había unas 80 personas.	*Na konferenci bylo asi 80 lidí.*
El precio es de unos 300 euros.	*Stojí to přibližně 300 eur.*
Un 15% de los encuestados no quiso responder.	*Asi 15 % dotazovaných odmítlo odpovědět.*

e) po neosobním výrazu *hay*

Hay un nombre para cada cosa.	*Všechno má svůj název.*
Hay unas personas interesadas en la compra.	*Nějací lidé mají o tu koupi zájem.*

Poznámka:

Pokud se jedná o látková podstatná jména a o podstatná jména v množném čísle, člen se někdy vynechá:

Si quieres comer algo, en la cocina hay pan y latas de atún.	*Jestli chceš něco jíst, tak v kuchyni je chleba a konzervy s tuňákem.*

f) s významem zesilujícím nebo zdůrazňujícím (často též se zájmenem *todo* nebo ve vazbě *estar hecho*)

Es todo un caballero.	*To je ale gentleman.*
Fue todo un espectáculo.	*To bylo ale představení.*
Está hecho un holgazán.	*Je z něj lenoch.*

Poznámka:

Podobný význam má též použití jména se členem neurčitým (vyjadřuje se určitá charakteristika nebo typ):

Está hecho un Don Juan.	*Je z něj hotový donchuán.*
Un López nunca se rinde.	*Správný López se nikdy nevzdává.*

E) Vynechávání členu

Člen se nepoužívá:

a) u podstatných jmen, která jsou použita v obecném významu a bez další specifikace

Caliento leche para desayunar.	*Ohřívám mléko ke snídani.*
Comemos carne.	*Jíme maso.*

b) v nerozvinutém jmenném přísudku se sponou *ser* nebo po slovesech *nombrar*, *elegir* apod.

Juan es arquitecto.	*Juan je architekt.*
Son checos.	*Jsou to Češi.*

Se convirtió en alcalde.	*Stal se starostou.*
Resultó elegido gobernador con la mayoría de los votos.	*Většinou hlasů byl zvolen guvernérem.*

c) u dní a ročních období ve spojení se slovesem *ser*

Es martes, viernes, domingo…	*Je úterý, pátek, neděle…*
Es verano, por eso hace calor.	*Je léto, proto je horko.*

d) v časových údajích u měsíců a let

Vinieron a Barcelona en febrero de 2002.	*Přijeli do Barcelony v únoru roku 2002.*
Murió en 1990, a la edad de 40 años.	*Zemřel v roce 1990, když mu bylo 40.*

e) u nepočitatelných podstatných jmen, pokud nejsou blíže určena

Si tienes sed, bebe agua.	*Jestli máš žízeň, napij se vody.*
Para beber tomaremos vino.	*K pití si dáme víno.*
×	
Nos tomaremos una cerveza.	*Dáme si jedno pivo.*

f) u podstatných jmen látkových (do češtiny se obvykle překládají přídavným jménem)

un vaso de plástico	*plastová sklenička*
el aceite de soja	*sojový olej*
el caramelo de chocolate	*čokoládový bonbón*

g) u oslovení (v 5. pádě)

¿Cómo se encuentra, señor Ruiz?	*Jak se máte, pane Ruizi?*
Señor Pérez, diríjase a la puerta doce.	*Pane Pérezi, dostavte se k východu číslo dvanáct.*

h) u titulu *Don*, *Doña* a u vlastních jmen

Don Carlos hoy no está.	*Pan Carlos tu dnes není.*
Doña Inés es una mujer muy activa.	*Paní Inés je velmi aktivní žena.*
Mis mejores amigos son Juan y María.	*Mí nejlepší kamarádi jsou Juan a Marie.*

Poznámka:

Jestliže je podstatné jméno rozvinuto, používáme člen.

la Praga barroca	barokní Praha
el simpático Jorge	(ten) sympatický Jirka

i) předchází-li podstatnému jménu přivlastňovací nebo tázací zájmeno nebo některá neurčitá zájmena

Éste es nuestro hogar.	*Toto je náš domov.*
Cualquier niño sabe la respuesta.	*Odpověď zná každé dítě.*

j) u podstatných jmen v přístavku

Ana María Matute, escritora y miembro de la Academia, nació en Barcelona en 1926.	*Ana María Matute, spisovatelka a členka Akademie, se narodila v Barceloně roku 1926.*

k) před výrazy *otro* a *medio*, pokud stojí před podstatným jménem ve funkci přídavného jména

No quiero otra camisa, quiero ésta.	*Nechci jinou košili, chci tuto.*
Después de beberse media botella, se durmió.	*Vypil půl lahve a usnul.*
×	
¿Has visto a los otros? Aún no han llegado.	*Viděl jsi ostatní? Ještě nepřišli.*
Tengo el zapato izquierdo, pero necesito también el otro.	*Mám levou botu, ale potřebuji i tu druhou.*

l) u názvů vědeckých disciplín nebo studijních předmětů

Los estudiantes de Filología deben leer mucho.	*Studenti filologie musí hodně číst.*

He suspendido Historia del Arte, pero he aprobado Griego y Latín.	*Propadl jsem z dějin umění, ale uspěl jsem v řečtině a latině.*

Člen se vynechává rovněž ve spojeních typu: *profesor španělštiny* (profesor de español), *kurz angličtiny* (curso de inglés) atd.

m) ve výčtech obecného typu

Es un especialista en moda, diseño, pintura y artes plásticas.	*Je odborník na módu, design, malířství a výtvarné umění.*

Někdy se ve výčtech užívá člen určitý – viz výše *Použití určitého členu, t).*

n) podstatná jména *mamá* a *papá* se užívají obvykle bez členu

Se lo diré a mamá cuando llegue.	*Řeknu to mamince, až přijde.*
Si papá quiere, iremos de excursión.	*Jestli bude tatínek chtít, půjdeme na výlet.*

o) ve vazbách se slovesy *estar de, ir de, servir de, hacer de, ser de*

Juan está de mecánico en un taller, pero antes había hecho de barrendero en Madrid.	*Juan dělá mechanika v servisu, ale dříve pracoval jako metař v Madridu.*
Nos iremos cuando sea de noche.	*Půjdeme, až bude tma.*
Estaremos de fiesta todo el fin de semana.	*Budeme oslavovat celý víkend.*
Sirvió de conductor de trenes toda su vida.	*Celý život pracoval jako strojvůdce.*
Vamos de paseo hasta la playa.	*Jdeme se projít až k pláži.*

p) u podstatných jmen (většinou abstraktních) ve spojení s předložkou, která pak mají funkci příslovečného určení

Proceded con mucho cuidado.	*Jednejte nanejvýš opatrně.*
Lea las instrucciones con atención.	*Přečtěte si pozorně návod.*

q) při udávání dopravního prostředku, kterým se cestuje

Viajó en globo durante 80 días.	*80 dnů cestoval balónem.*
Iremos allí en coche.	*Pojedeme tam autem.*

r) u podstatných jmen v množném čísle, za kterými následuje přirovnání

Patatas así de grandes ya no se encuentran.	*Takové velké brambory se už nevidí.*
Desgracias como ésta nunca vienen solas.	*Smůla nechodí po horách, ale po lidech.*

s) u frází tvořených pomocí předložky *a*, vyjadřujících způsob

Calculó la distancia a ojo.	*Vyměřil dálku od oka.*
Lavar a mano o a máquina.	*Vyprat ručně nebo v pračce.*
La mató a sangre fría.	*Chladnokrevně ji zabil.*

t) u podstatných jmen, jejichž význam je pro mluvčího synonymní nebo ekvivalentní a jež jsou spojena spojkou *o*

Se bebió un zumo o jugo de piña.	*Vypil ananasový džus nebo štávu.*
Leyó la prensa matutina o diario de la mañana.	*Četl ranní tisk nebo ranní noviny.*

u) v příslovích, kde nepřítomnost členu vyjadřuje skutečnost s všeobecným významem

Mujer que habla latín, no tiene buen fin.	*Žena, která umí latinsky, skončí špatně.*
Ojos que no ven, corazón que no siente.	*Sejde z očí, sejde z mysli.*

v) v časových vyjádřeních po dvojici předložek *de – a*

Tenemos clases de ocho a doce.	*Máme vyučování od osmi do dvanácti.*

w) u řady podstatných jmen, která tvoří součást ustálených vazeb a výrazů

a/en casa	*domů/doma*	tener en cuenta	*vzít v úvahu*
a/en casa de	*ke (komu)/u (koho)*	hacer caso de	*všimnout si (čeho)*
a pie	*pěšky*	tener tiempo	*mít čas*
causar efecto	*mít účinek*	tener razón	*mít pravdu*
causar pena	*vyvolat lítost*	tener frío/calor	*být (někomu) zima/teplo*
darse cuenta de	*uvědomit si (co)*	hacer frío/calor	*být zima/teplo*
dictar sentencia	*vynést rozsudek*	en nombre de	*jménem (koho)*
mostrar frialdad	*být chladný*	en honor de	*na počest*
mostrar ironía	*být ironický*	en favor de	*ve prospěch*
poner empeño	*snažit se*	atd.	

F) Člen u podstatných jmen, která začínají na přízvučné *a-* nebo *ha-*

Jestliže podstatné jméno ženského rodu začíná na přízvučné a-, ha-, klade se před něj v jednotném čísle člen určitý *el* nebo člen neurčitý *un*. Shoda s přívlastky je však vždy v ženském rodě:

el Aula Magna	*velká aula*
el agua fría	*studená voda*
Tiene un hambre canina.	*Má hlad jako vlk.*
Toda el aula aplaudió al profesor.	*Celá posluchárna učiteli tleskala.*

V množném čísle a v případě, že podstatnému jménu v jednotném čísle předchází ještě jiné slovo, je člen ve tvaru ženského rodu.

Las aguas del mar Mediterráneo son calientes.	*Vody Středozemního moře jsou teplé.*
Tienen una nueva arma muy eficaz.	*Mají novou velmi účinnou zbraň.*

Poznámka:

Výjimku z tohoto pravidla tvoří:

- la a, la hache *(písmena abecedy)* — *písmeno a, písmeno h*
- podstatná jména, která mají stejný tvar pro oba rody, anebo podstatná jména, která se začala používat v ženském rodě až v současnosti

La árabe de este grupo habla muy bien español.	*Ta Arabka v této skupině mluví velmi dobře španělsky.*
La árbitra señaló un penalti inexistente.	*Rozhodčí pískla neexistující penaltu.*

- zkratky ženského rodu začínající na přízvučné *a-*

la AFA (Asociación del Fútbol Argentino)	*Asociace argentinského fotbalu*
la ACB (Asociación de Clubes de Baloncesto)	*Asociace basketbalových klubů Španělska*
la APD (Agencia de Protección de Datos)	*Úřad na ochranu dat*

II.2. PODSTATNÁ JMÉNA

(los substantivos)

Španělská podstatná jména jsou pouze **rodu mužského** nebo **ženského**. Nejedná-li se o vlastní jména, jsou obvykle doprovázena členem. Používání členu však viz v kapitole *II.1. Člen*.

A) Rod podstatných jmen

(el género)

U životných podstatných jmen se mluvnický rod shoduje s rodem přirozeným.

U neživotných podstatných jmen neexistuje jednoznačné pravidlo pro určení rodu, pouze některá vodítka, která se týkají buď **zakončení** nebo **významu**.

1. Mužský rod

a) Podle zakončení je mužského rodu:

- **většina** podstatných jmen končících na samohlásku **-o**:

el trabajo *(práce)*	el dormitorio *(ložnice)*
el vuelo *(let)*	el cielo *(nebe)*
el modelo *(model)*	el vino *(víno)*
×	
la mano *(ruka)*	la modelo *(modelka)*
la radio *(rozhlas, rádio)*	la testigo *(svědkyně)*
la reo *(pachatelka, vinice)*	la piloto *(pilotka, řidička)*

  Do této skupinky jsou zahrnována i slova, která vznikla zkrácením z podstatných jmen ženského rodu. Po zkrácení jsou zakončena na *-o*, ale uchovávají si původní rod:
  la foto *(fotka)* – la fotografía
  la moto *(motorka)* – la motocicleta
  la polio *(dětská obrna)* – la poliomielitis

- **většina** podstatných jmen řeckého původu zakončených na **-ma**:

el problema *(problém)*	el programa *(program)*
el idioma *(jazyk, řeč)*	el tema *(téma)*
el clima *(podnebí)*	el poema *(báseň)*
el diploma *(diplom)*	el sistema *(systém)*
el esquema *(schéma)*	el drama *(drama)*
×	
la broma *(žert)*	la estratagema *(lest, úskok)*

- **řada** podstatných jmen označujících osoby a zaměstnání těchto osob, především s koncovkou **-ista** nebo **-a**:

el poeta *(básník)*	el atleta *(atlet)*
el pianista *(pianista)*	el artista *(umělec)*

el especialista *(specialista)*
el colega *(kolega)*
el Papa *(papež)*
el guía *(průvodce)*

Poznámka:

Většina takto zakončených názvů osob je **obourodá**, tzn. mají stejný tvar i pro ženský rod:
el artista – la artista, el pianista – la pianista apod. (viz též dále *Tvoření ženského rodu podstatných jmen*)

- téměř **všechna** podstatná jména zakončená na **-or**:

el motor *(motor)*
el asesor *(poradce)*
el autor *(autor)*
el sucesor *(nástupce)*

×

la flor *(květina)*

Ejercicio 1

b) Podle významu jsou mužského rodu:

- **názvy řek, jezer, moří, oceánů, hor a pohoří:**

el Amazonas *(Amazonka)*
el Titicaca
el Mediterráneo *(Středozemní moře)*
el Atlántico *(Atlantský oceán)*
el Pacífico *(Tichý oceán)*
el Aconcagua
el Teide
los Pirineos *(Pyreneje)*
los Alpes *(Alpy)*
los Andes (Andy)

Poznámka:

- Uvedené názvy si uchovávají rod, který mají obecná podstatná jména (el río, el lago, el océano, el mar, el pico, los montes).
- Ženského rodu jsou ty názvy pohoří, které mají v názvu *la sierra, la cordillera* (la Sierra de Cazorla apod.).

- **názvy světových stran:**

el norte *(sever)*
el sur *(jih)*
el suroeste *(jihozápad)*
el este *(východ)*
el oeste *(západ)*
el noroeste *(severozápad)*

- **jména dnů a měsíců:**

el lunes *(pondělí)*
el martes *(úterý)*
el junio *(červen)*
el julio *(červenec)*

– Udáváme-li, který den se něco koná nebo stane (česky s předložkou *v* – v neděli, v úterý apod.), **nepoužíváme ve španělštině předložku *en***, klademe pouze **název dne se členem určitým**.

Va a venir el lunes, el martes, etc. — *Přijede v pondělí, v úterý* apod.

– Názvy měsíců se obvykle používají bez členu.

Nos veremos en enero. — *Uvidíme se v lednu.*

- **názvy kin, divadel, hotelů a fotbalových klubů:**

el Capitol *(kino Capitol)*
el Albéniz *(divadlo Albéniz)*
el (Real) Madrid
el (FC) Barcelona

×

la Real (Sociedad) de San Sebastián — *fotbalový klub San Sebastiánu*

Poznámka:

Všimněte si, že při udávání týmů pomocí názvu města je i u města člen el Madrid, el Barcelona apod.

- **názvy číslic:**

  el once *(jedenáctka)* — el veinte *(dvacítka)*

- **zpodstatnělé infinitivy:**

  el poder *(moc)* — el amanecer *(svítání)*
  el deber *(povinnost)* — el anochecer *(stmívání)*

- **většina názvů ovocných stromů:** (viz též dále u dvojic podstatných jmen)

  el naranjo *(pomerančovník)* — el manzano *(jabloň)*
  el albaricoquero *(meruňka – strom)*

Ejercicios 2–4

2. Ženský rod

a) Podle zakončení je ženského rodu:

- **většina** podstatných jmen končících na samohlásku **-a**:

  la puerta *(dveře)* — la casa *(dům)*
  la lengua *(jazyk)* — la comida *(jídlo, oběd)*
  la falda *(sukně)* — la duda *(pochybnost)*

  ×

  el día *(den)* — el tranvía *(tramvaj)*
  el mapa *(mapa)* — el planeta *(planeta)*

  A též výše uvedená podstatná jména zakončená na **-ma** a názvy osob a zaměstnání (viz u *Mužského rodu*).

- **většina** podstatných jmen zakončených na **-ión**:

  la lección *(lekce)* — la unión *(jednota, unie)*
  la ocasión *(příležitost)* — la región *(kraj)*
  la importación *(dovoz)* — la sesión *(představení; zasedání)*

  ×

  el guión *(scénář)* — el gorrión *(vrabec)*
  el sarampión *(spalničky)* — el aluvión *(příval, záplava)*
  el bastión *(tvrz)* — el avión *(letadlo)*

- **všechna** podstatná jména zakončená na **-dad**, **-tad**, **-tud**, **-triz**, **-ie(s)** a **-ez**:

  la universidad *(univerzita)* — la dificultad *(obtíž, nesnáz)*
  la facultad *(fakulta)* — la probabilidad *(pravděpodobnost)*
  la libertad *(svoboda)* — la soledad *(samota)*
  la longitud *(délka)* — la multitud *(množství, zástup, dav)*
  la cicatriz *(jizva)* — la serie *(řada, série)*
  la actriz *(herečka)* — la emperatriz *(císařovna)*
  la caries *(zubní kaz)* — la estupidez *(hloupost, stupidita)*

b) Podle významu jsou ženského rodu:

- **názvy písmen:**

  la ene *(n)* — la equis *(x)*

- **mnoho** názvů **plodů**: (oproti názvům stromů – viz výše)

la naranja *(pomeranč)*		la manzana *(jablko)*
	×	
el melocotón *(broskev)*		el albaricoque *(meruňka)*
el limón *(citrón)*		el plátano *(banán)*
atd.		

Podstatná jména s jinými než uvedenými zakončeními mohou být buď rodu mužského, nebo ženského, a proto je třeba se učit podstatná jména i s rodem.

Ejercicios 5–6

3. Podstatná jména se změnou významu podle rodu

Některá španělská podstatná jména mění svůj význam podle toho, zda jsou rodu mužského nebo ženského.
Dále uvádíme nejčastější výrazy:

el calavera *(zhýralec, flamendr)*	**la calavera** *(lebka)*
el canalla *(lotr, lump)*	**la canalla** *(spodina, lůza)*
el capital *(kapitál)*	**la capital** *(hlavní město)*
el clave *(spinet)*	**la clave** *(klíč – přen. a hud.; šifra, kód)*
el cólera *(cholera)*	**la cólera** *(zlost, vztek)*
el coma *(kóma)*	**la coma** *(čárka – ve větě)*
el cometa *(kometa)*	**la cometa** *(papírový drak)*
el corte *(řez, střih)*	**la corte** *(dvůr – panovnický)*
el cura *(farář)*	**la cura** *(kúra, léčení)*
el delta *(ústí řeky, delta)*	**la delta** *(písmeno delta)*
el editorial *(úvodník)*	**la editorial** *(nakladatelství)*
el espada *(toreador)*	**la espada** *(meč; toreadorka)*
el frente *(fronta – válečná)*	**la frente** *(čelo)*
el guarda *(hlídač, dozorce)*	**la guarda** *(hlídka, stráž, hlídání; dozorkyně)*
el guardarropa *(šatnář)*	**la guardarropa** *(šatna; šatnářka)*
el guardia *(hlídač, člen gardy)*	**la guardia** *(stráž, garda)*
el guía *(průvodce – člověk)*	**la guía** *(průvodce – kniha; průvodkyně)*
el moral *(morušovník)*	**la moral** *(morálka)*
el orden *(pořádek)*	**la orden** *(rozkaz; řád – vyznamenání; objednávka)*
el parte *(oznámení)*	**la parte** *(část; strana – smluvní apod.)*
el pendiente *(náušnice)*	**la pendiente** *(svah)*
el pez *(ryba)*	**la pez** *(pryskyřice, smůla)*
el policía *(policista)*	**la policía** *(policie)*
el radio *(poloměr)*	**la radio** *(rozhlas)**
el trompeta *(trubač, trumpetista)*	**la trompeta** *(trubka)*
el vigía *(hlídač, strážce)*	**la vigía** *(strážní věž; hlídka; strážkyně)*
el vocal *(člen výboru/poroty s hlasovacím právem)*	**la vocal** *(samohláska)*

Ejercicio 7

* viz též v oddíle *4) Podstatná jména s dvojím rodem*

4. Podstatná jména s dvojím rodem

Ve španělštině existuje několik podstatných jmen, která mají oba rody a přitom se jejich význam nemění. Jsou to:

- **arte** *(umění)*: v jednotném čísle je rodu mužského, v množném čísle rodu ženského

  el arte moderno *(moderní umění)* × las artes plásticas *(výtvarné umění)*

- **azúcar** *(cukr)*: lze užívat v obou rodech, avšak ve Španělsku je častější používání rodu mužského, zatímco v některých zemích Latinské Ameriky převažuje používání v ženském rodě

  el azúcar blanco/moreno *(bílý/tmavý cukr – Šp.)* la azúcar blanca/prieta *(bílý/tmavý cukr – LA)*

- **mar** *(moře)*: obvykle se používá v mužském rodě, ale v básnickém jazyce a v některých ustálených spojeních a přenesených vyjádřeních se vyskytuje v ženském rodě

  el mar Mediterráneo *(Středozemní moře)* nadar en el mar *(plavat v moři)*

  ×

  en alta mar *(na širém moři)* hacerse a la mar *(vydat se na moře)*

  la mar de gente apod. *(spousta lidí apod.)*

  Quien ande por la mar, aprende a rezar. *Kdo se vydá na moře, naučí se pokoře.*

- **margen** *(okraj, marže, prostor – přen.)*: obvykle se používá v mužském rodě, avšak ve význam *břeh* bývá častěji ženského rodu

  el margen de la página *(okraj stránky)* × la margen del río *(okraj – břeh řeky)*

- **lente** *(čočka – optická)*: používá se v obou rodech, ačkoliv ve Španělsku převažuje ženský rod, zatímco v Latinské Americe naopak rod mužský

  las lentes de contacto *(kontaktní čočky)* el lente de cámara *(LA – čočka fotoaparátu)*

  Ve významu *brýle* se výraz používá v množném čísle a v mužském rodě: *los lentes.*

- **cutis** *(pokožka)*: užívá se převážně v mužském rodě, v některých oblastech však v ženském rodě

- **radio** *(ve významu rozhlas)*: ve významu rozhlas se používá obvykle v ženském rodě, avšak v některých oblastech a zemích Latinské Ameriky se užívá v mužském rodě

5. Rod u názvů zemí a měst

- Rod vlastních **názvů zemí** závisí především na zakončení, ačkoliv zde existuje značné kolísání. Obecně platí, že názvy, které jsou zakončené na nepřízvučné **-a**, jsou rodu ženského a přívlastky jsou tedy také v ženském tvaru.

  la moderna Rusia *(moderní Rusko)* la España actual *(současné Španělsko)*

- Názvy zakončené na přízvučné **-á** nebo jinou samohlásku a souhlásku jsou mužského rodu.

  el Panamá del futuro *(Panama budoucnosti)* el México de hoy *(dnešní Mexiko)*

  Toto pravidlo platí i pro **názvy měst**, ačkoliv názvy měst lze použít ve všech případech i v ženském rodě (pod vlivem obecného substantiva *la ciudad*).

  el Toledo medieval *(středověké Toledo)* la Toledo misteriosa *(tajuplné Toledo)*

- Se zájmenem **todo** dochází ke střídání obou rodů u všech jmen měst.

  Lo sabe todo Barcelona. *Ví to celá Barcelona.*

  Toda Barcelona se dirige al Nou Camp. *Celá Barcelona směřuje na Nou Camp.*

Ejercicio 8 ↘

6. Rod složených podstatných jmen

- Obecně platí, že podstatná jména složená, u nichž je poslední složka slova **podstatné jméno v jednotném čísle**, jsou téhož rodu jako tato poslední část. Existuje ovšem řada výjimek.

  el mediodía *(poledne)* — la medianoche *(půlnoc)*
  el videojuego *(videohra)* — la teleraña *(pavučina)*
  el baloncesto *(košíková)* — la guardarropa *(šatna)*

  ×

  el balonmano *(házená)* × la mano — el altavoz *(tlampač)* × la voz
  la cortacésped (*sekačka na trávu* – zde proto, že se rozumí *la máquina*)

- Podstatná jména složená, jejichž poslední část tvoří **podstatné jméno v množném čísle**, jsou vždy **mužského rodu**.

  el salvavidas (*záchranný pás)* — el cascanueces *(louskáček)*
  el mondadientes *(párátko)* — el paraguas *(deštník)*
  el cumpleaños *(narozeniny)*

  ×

  la quitanieves *(sněžný pluh*), la tragaperras *(hrací automat)* – v těchto případech rovněž proto, že se rozumí *la máquina*

- Pro jinak tvořená složená substantiva neexistuje jednotné pravidlo k určení rodu, např.:

  el nomeolvides *(pomněnka)*

- Řada složených podstatných jmen **označuje osoby** a v těchto případech je takové podstatné jméno většinou **obourodé**.

  el/la sabelotodo *(vševěd)* — el/la trotamundos *(světoběžník, -ice)*

Ejercicio 9 ↘

7. Rod zkratek

- **Iniciálové zkratky mají rod podle prvního slova ve skupině:**

  el SIDA *(el síndrome de inmunodeficiencia adquirida)*
  la UE *(la Unión Europea)*
  la ONU *(la Organización de Naciones Unidas)*
  el PSOE *(el Partido Socialista Obrero Español)*

- **Zkratky cizího původu mají rod podle překladu do španělštiny:**

  el FBI *(el Departamento Federal de Investigación)*
  la CIA *(la Agencia Central de Inteligencia)*

Ejercicio 10 ↘

8. Tvoření ženského rodu u podstatných jmen

Podstatná jména životná tvoří obvykle ženský ekvivalent k podstatnému jménu mužského rodu. Tvoří se buď **přechylováním**, nebo používáme **identické slovo** jako v mužském rodě, ale se členem ženského rodu, nebo pro ženský rod máme **slovo zcela odlišné**.

■ Přechylování

Podstatná jména zakončená v mužském rodě na **souhlásku** nebo **samohlásky -o** a **-e** mají nejčastěji v ženském rodě koncovku **-a**:

el hijo	→	la hija	*(syn*	→	*dcera)*
el médico	→	la médica	*(lékař*	→	*lékařka)*
el gato	→	la gata	*(kocour*	→	*kočka)*
el señor	→	la señora	*(pán*	→	*paní)*
el capitán	→	la capitana	*(kapitán*	→	*kapitánka)*
el león	→	la leona	*(lev*	→	*lvice)*
el francés	→	la francesa	*(Francouz*	→	*Francouzka)*
el cliente	→	la clienta*	*(zákazník*	→	*zákaznice)*
el presidente	→	la presidenta*	*(prezident*	→	*prezidentka)*
el sirviente	→	la sirvienta*	*(sluha*	→	*služka)*
el jefe	→	la jefa	*(šéf*	→	*šéfka)*

Při tvoření ženského rodu pomocí koncovky dochází u podstatných jmen zakončených na *-s* a *-n* ke změnám v označování přízvuku (slovo se prodlouží o jednu slabiku):
el capitán → la capitana, el francés → la francesa apod.

V některých případech se užívají přípony **-triz**, **-esa**, **-isa**, **-ina**:

el actor	→	la actriz	*(herec*	→	*herečka)*
emperador	→	la emperatriz	*(císař*	→	*císařovna)*
el conde	→	la condesa	*(hrabě*	→	*hraběnka)*
el duque	→	la duquesa	*(vévoda*	→	*vévodkyně)*
el príncipe	→	la princesa	*(princ, kníže*	→	*princezna, kněžna)*
el poeta	→	la poetisa**	*(básník*	→	*básnířka)*
el tigre	→	la tigresa	*(tygr*	→	*tygřice)*
el rey	→	la reina	*(král*	→	*královna)*
el gallo	→	la gallina	*(kohout*	→	*slepice)*
el héroe	→	la heroína	*(hrdina*	→	*hrdinka)*

■ Identická slova se změnou členu

Jsou to především slova zakončená v mužském rodě na koncovky **-ista** a **-a**, v některých případech **-ante**, složená podstatná jména (viz výše), ale i jednotlivá substantiva s jiným zakončením.

el artista	→	la artista	*(umělec*	→	*umělkyně)*
el pianista	→	la pianista	*(pianista*	→	*pianistka)*
el periodista	→	la periodista	*(novinář*	→	*novinářka)*
el cantante	→	la cantante	*(zpěvák*	→	*zpěvačka)*
el estudiante	→	la estudiante	*(student*	→	*studentka)*
el amante	→	la amante	*(milenec*	→	*milenka)*
el paciente	→	la paciente	*(pacient*	→	*pacientka)*

* U podstatných jmen zakončených na **-ante** většinou zůstává podstatné jméno ženského rodu beze změny (viz dále), avšak u některých už se ustálilo používání přípony **-enta**, jako např. *presidenta*, *sirvienta* apod. Je však možné užít v ženském rodě i zakončení na **-ente**. Substantivum **el asistente** *(asistent)* má ženský rod shodný s mužským: **la asistente** *(asistentka)*, avšak existuje i výraz **la asistenta**, který má ale význam *pomocnice v domácnosti*.

** Používá se i nezměněného tvaru: la poeta.

el cónyuge	→	la cónyuge	*(choť*	→	*choť)*
el intérprete	→	la intérprete	*(tlumočník*	→	*tlumočnice)*
el joven	→	la joven	*(mladík*	→	*dívka)*
el portavoz	→	la portavoz	*(mluvčí*	→	*mluvčí)*
el testigo	→	la testigo	*(svědek*	→	*svědkyně)*
el piloto	→	la piloto	*(pilot, řidič*	→	*pilotka, řidička)*
el bachiller	→	la bachiller	*(maturant*	→	*maturantka)*
el mártir	→	la mártir	*(mučedník*	→	*mučednice)*
el reo	→	la reo	*(viník*	→	*vinice)*

Také podstatná jména zakončená v mužském rodě na **-z** a **-l** často zůstávají v ženském rodě nezměněná, ačkoliv se prosazuje stále zřetelněji tendence k přechylování.

el aprendiz	→	la aprendiz	*(učeň*	→	*učnice)*
el juez	→	la juez	*(soudce*	→	*soudkyně)*
el corresponsal	→	la corresponsal	*(dopisovatel*	→	*dopisovatelka)*
el concejal	→	la concejal	*(radní*	→	*radní)*
el cónsul	→	la cónsul	*(konzul*	→	*konzulka)*

Nicméně používá se i *la aprendiza*, *la jueza*, *la concejala* a v některých latinskoamerických zemích *la consulesa*.

Identických tvarů se rovněž používá k označování **vojenských hodností** a **hudebníků**, ať je to muž nebo žena:

el coronel	→	la coronel	*(plukovník*	→	*plukovnice)*
el capitán	→	la capitán	*(kapitán*	→	*kapitánka)*
el teniente	→	la teniente	*(poručík*	→	*poručice)*
el contrabajo	→	la contrabajo	*(kontrabasista*	→	*kontrabasistka)*
el corneta	→	la corneta	*(kornetista*	→	*kornetistka)*

■ **Zcela rozdílná slova**

el padre	→	la madre	*(otec*	→	*matka)*
el hombre	→	la mujer	*(muž*	→	*žena)*
el yerno	→	la nuera	*(zeť*	→	*snacha)*
el macho	→	la hembra	*(samec*	→	*samice)*
el carnero	→	la oveja	*(beran*	→	*ovce)*
el chivo	→	la cabra	*(kozel*	→	*koza)*
el toro	→	la vaca	*(býk*	→	*kráva)*
el caballo	→	la yegua	*(kůň*	→	*kobyla)*

■ **Jeden neměnný tvar pro oba rody**

la hormiga	*(mravenec)*	el águila	*(orel, orlice)*
la araña	*(pavouk)*	el pelícano	*(pelikán)*

Ejercicios 11–13 ↘

9. Rodové dvojice u podstatných jmen neživotných

Podstatná jména neživotná netvoří přirozené rodové dvojice, avšak vytvářejí někdy gramatické rodové dvojice. Takto vzniklé dvojice mají rozdílný význam, např. strom × ovoce (viz též výše). V řadě případů se tvaru ženského rodu užívá pro označení předmětu větších rozměrů.

el cerezo	×	la cereza	*(třešeň*	×	*třešně)*
el manzano	×	la manzana	*(jabloň*	×	*jablko)*
el naranjo	×	la naranja	*(pomerančovník*	×	*pomeranč)*
el olivo	×	la oliva	*(olivovník*	×	*oliva, olivovník)*
el velo	×	la vela	*(závoj*	×	*svíčka)*
el cuchillo	×	la cuchilla	*(nůž*	×	*žiletka)*
el banco	×	la banca	*(banka*	×	*bankovnictví)*
el leño	×	la leña	*(poleno*	×	*dříví)*
el hoyo	×	la hoya	*(jamka*	×	*jáma, příkop)*
el saco	×	la saca	*(sáček*	×	*žok)*
el cubo	×	la cuba	*(kbelík*	×	*káď)*

10. Tvoření zkratek ženského rodu

- koncovkou **-a** u zkratek zakončených na -o:

  izqdo. – **izqda**. *(izquierdo – izquierda)*, **Lcdo.** – **Lcda.** *(licenciado – licenciada)*

- horním indexem $^{-a}$ u zkratek zakončených na souhlásku:

  Dir. – Dir. ^{a} *(director – directora)*, **Prof. – Prof.** ^{a} *(profesor – profesora)*

  V Latinské Americe se užívá ženského tvaru, který není psán s horním indexem: **Profa**.

- nebo zůstává stejný pro ženský i mužský rod: **Lic.** *(licenciado i licenciada)*

Poznámka:

Ve snaze po odstranění tzv. lingvistické diskriminace se v současné době projevuje silná tendence používat oslovení jak mužským, tak ženským rodem (ne jenom mužským): los ciudadanos y las ciudadanas *(občané a občanky)*, compañeros y compañeras *(kolegové a kolegyně)*, alumnos y alumnas *(žáci a žákyně)* apod. Aby se autoři různých textů, letáků, plakátů a přípisů vyhnuli stálému opakování obou rodů, používá se v poslední době zavináč @ jako grafický znak, který v sobě zahrnuje jak znak ženského rodu *(a)*, tak mužského rodu *(o)*: *l@s niñ@s*, *l@s ciudadan@s* apod.

B) Množné číslo podstatných jmen

(el plural)

Množné číslo podstatných jmen se tvoří přidáním koncovek **-s** nebo **-es** a v některých případech **zůstává nezměněné**. Člen je v množném čísle nebo je podstatné jméno bez členu (pokud je v jednotném čísle člen neurčitý).

1. Množné číslo španělských podstatných jmen obecných

- Přidáním koncovky **-s** tvoří množné číslo podstatná jména zakončená na **nepřízvučnou samohlásku** nebo na přízvučné **-é**, **-á** , **-ó** a některá na **-í**:

el libro *(kniha)*	→	los libros
la casa *(dům)*	→	las casas
una señora *(paní)*	→	(unas) señoras
el pie *(noha)*	→	los pies
el café *(káva; kavárna)*	→	los cafés
papá *(tatínek)*	→	papás
el sofá *(pohovka)*	→	los sofás
el dominó *(domino)*	→	los dominós
el esquí *(lyže)*	→	los esquís

- Přidáním **koncovky -es** tvoří množné číslo podstatná jména **zakončená na souhlásku** (kromě některých substantiv zakončených na *-s* a *-x*), na **-y po samohlásce** a obvykle podstatná jména zakončená na přízvučné **-í** a **-ú** (některá z nich mají dvojí tvary):

el señor *(pán)*	→	los señores
la pared *(stěna, zeď)*	→	las paredes
la lección *(lekce)*	→	las lecciones
el joven *(mladík, chlapec)*	→	los jóvenes
el lápiz *(tužka)*	→	los lápices
el rey *(král)*	→	los reyes
la ley *(zákon)*	→	las leyes
el autobús *(autobus)*	→	los autobuses*
el bisturí *(skalpel)*	→	los bisturíes nebo los bisturís
el israelí *(Izraelec)*	→	los israelíes
el hindú *(Ind)*	→	los hindúes

- Podstatná jména **zakončená na -s** nebo **-x** tvoří množné číslo **přidáním koncovky -es**, pokud jsou **jednoslabičná** nebo mají **přízvučnou poslední slabiku** (viz výše), jinak **zůstávají v množném čísle beze změny**:

la tos *(kašel)*	→	las toses
el compás *(takt – hud.)*	→	los compases
el fax *(fax)*	→	los faxes
	×	
el lunes *(pondělí)*	→	los lunes
la crisis *(krize)*	→	las crisis
el cumpleaños *(narozeniny)*	→	los cumpleaños

* Viz dále Podstatná jména zakončená na *-s* a *-x*.

– Všimněte si grafické změny při tvoření množného čísla podstatných jmen zakončených na *-z*: lápiz *(tužka)* → lápices, nariz *(nos)* → narices.
– U slov zakončených na *-n* a *-s*, která přibírají v množném čísle koncovku *-es*, dochází v množném čísle ke změně v označování přízvuku: la lección *(lekce)* → las lecciones, el alemán *(Němec)* → los alemanes, el autobús *(autobus)* → los autobuses apod. (viz též dále *Přízvuk v množném čísle*).

2. Množné číslo podstatných jmen cizího původu

Pokud se podstatná jména cizího původu přizpůsobila svou hláskovou podobou španělským podstatným jménům, tvoření množného čísla je stejné jako u slov domácího původu:

el currículo → los currículos

Jestliže si slova přejatá zachovala původní hláskovou podobu, která se liší od podoby slov španělských, řídí se tvoření množného čísla poměrně komplikovanými pravidly, která navíc mají řadu výjimek, takže i sami španělští mluvčí si často nejsou jisti tím, jak se množné číslo správně tvoří. Proto pro orientaci uvedeme jen některá základní pravidla:

- podstatná jména zakončená na souhlásku (kromě *-l*, *-r*, *-n*, *-d*, *-z*, *-s*, *-ch*, *-x*) tvoří množné číslo většinou připojením **-s**:

  el clip *(sponka; klip)* → los clips
  el chip *(čip)* → los chips
  el esnob *(snob)* → los esnobs
  el club *(klub)* → los clubs nebo los clubes
  ×
  el álbum → los álbumes

- podstatná jména zakončená na souhláskovou skupinu tvoří většinou množné číslo též připojením **-s**:

  el récord *(rekord)* → los récords
  el iceberg *(ledovec)* → los icebergs

  U některých obtížnějších hláskových skupin však zůstává množné číslo bez koncovky:

  el trust *(trust)* → los trust
  el dúplex *(mezonetový byt)* → los dúplex

- podstatná jména zakončená na souhlásku **-ch** tvoří množné číslo koncovkou **-es** nebo zůstávají nezměněná:

  el sándwich *(sendvič)* → los sándwiches
  ×
  el zárevich *(carevič)* → los zárevich

- podstatná jména cizího původu zakončená na **-y**:

  a) pokud předchází souhláska, tvoří se množné číslo přidáním **-s**. V těchto přejatých slovech se však ve španělštině nahrazuje původní **-y** písmenem **-i**:

  el derbi *(derby)* → los derbis
  el panti *(punčocháče)* → los pantis
  el ferri *(trajekt)* → los ferris

  b) pokud předchází **-e-** (koncovka **-ey**), netvoří se množné číslo jako u domácích slov (rey-reyes, ley-leyes), nýbrž pouhým **-s**, před kterým se však opět změní **-y** na **-i-**. Zde však **pouze v množném čísle**:

  el jersey *(svetr)* → los jerséis
  el espray *(sprej)* → los espráis
  el gay *(gay)* → los gais

- u slov přejatých z latiny se tvoří množné číslo všemi třemi způsoby, tj. koncovkami **-s**, **-es** nebo zůstávají v množném čísle nezměněná. Záleží vždy na hláskové podobě jména.

  el/la ratio *(poměr, relace)* → los/las ratios

el déficit *(deficit)*	→	los déficits
el plus *(přídavek, příplatek)*	→	los pluses
	×	
el currículum vítae *(životopis)*	→	los currículum vítae

Ejercicios 14–15

3. Množné číslo vlastních jmen

Vlastní jména se obvykle nepoužívají v množném čísle, nicméně mohou se vyskytnout v množném čísle, pokud chceme označit více jedinců nebo měst apod. stejného jména.

- Množné číslo **křestních jmen a jmen měst** se řídí stejnými pravidly jako u obecných podstatných jmen. U osobních jmen v množném čísle bývá obvykle člen.

Pablo	→	los Pablos
Andrés	→	los Andreses
Pilar	→	las Pilares
Carmen	→	las Cármenes
Córdoba	→	dos Córdobas

- Množné číslo **příjmení**.

  a) Označuje-li příjmení členy jedné rodiny, zůstává **nezměněné**, je doprovázeno pouze členem v množném čísle.

Mañana nos veremos con los García.	*Zítra se uvidíme s Garcíovými.*
Los Hernández son muy simpáticos.	*Hernándezovi jsou velmi sympatičtí.*

  b) Množné číslo, které označuje několik různých jedinců stejného příjmení, kolísá. Většinou se tato příjmení používají také v nezměněném tvaru, zvláště v případech, že příjmení se shoduje s křestním jménem (pro rozlišení), nebo u příjmení, která mají podobné tvary – se zakončením na *-s* a bez tohoto zakončení.

En mi pueblo hay muchos Fuente.	*V mé vesnice je hodně Fuentových.*
En mi pueblo hay muchos Fuentes.	*V mé vesnici je hodně Fuentesových.*
Los Alonso vienen esta tarde. *(příjmení)*	*Alonsovi přijdou dnes odpoledne.*
×	
En mi clase hay tres Alonsos. *(křestní jméno)*	*V mé třídě jsou tři Alonsové.*

  Kromě uvedených případů však příjmení zakončená na samohlásku tvoří často množné číslo i pro označení několika jedinců stejného příjmení:

En la guía telefónica hay muchos Garcías. (ale i García)	*V telefonním seznamu je mnoho Garcíových.*

- Tvoření množného čísla k označení dynastií a obecně známých rodin kolísá. Většinou zůstává název v množném čísle neměnný, pouze člen je v množném čísle:

  los Habsburgo *(Habsburkové)*, los Tudor *(Tudorovci)*, los Borgia *(Borgiové)*, etc.

  U některých rodů se tvoří množné číslo koncovkou:

  los Borbones *(Bourboni)*, los Austrias *(Habsburkové)*, los Capuletos *(Kapuletové)*, etc.

- Množné číslo podstatných jmen, která označují **určité výrobky pomocí značky**, se tvoří koncovkou **-s**, končí-li název na samohlásku. Pokud končí na souhlásku, zůstává podstatné jméno beze změny. Totéž platí i pro podniky a obchody.

Los Volvos son muy fiables.	*Volva jsou velmi spolehlivá.*
Delante de la casa hay dos Opel.	*Před domem jsou dva oply.*
En Praga hay cinco Zaras.	*V Praze je pět obchodů Zara.*

Ejercicio 16

4. Množné číslo složených podstatných jmen a názvů tvořených dvěma podstatnými jmény

- U většiny podstatných jmen složených se tvoří množné číslo podle stejných pravidel jako u ostatních obecných podstatných jmen, tzn. poslední složka složeného jména přibírá koncovky **-s** nebo **-es** (podle zakončení). Slova zakončená na **-s** zůstávají nezměněná.

la coliflor *(květák)*	→	las coliflores
el sordomudo *(hluchoněmý)*	→	los sordomudos
el cumpleaños *(narozeniny)*	→	los cumpleaños

- Nezměněné v množném čísle zůstávají tvary podstatných jmen složených ze dvou nebo více slovesných tvarů.

el hazmerreír *(šašek)*	→	los hazmerreír
el correveidile *(klevetník)*	→	los correveidile

- U sousloví tvořených dvěma podstatnými jmény, z nichž druhé rozvíjí první, tvoří množné číslo pouze první podstatné jméno:

gas invernadero *(skleníkový plyn)*	→	gases invernadero
efecto invernadero *(skleníkový efekt)*	→	efectos invernadero
hora punta *(dopravní špička)*	→	horas punta
papel celo *(izolepa)*	→	papeles celo
coche bomba *(autobomba)*	→	coches bomba

Ve spojeních, kdy je možné použít bez změny významu druhého podstatného jména jako přísudku jmenného, obvykle tvoří množné číslo obě tato jména:

país miembro *(členská země)*	→	países miembros
palabra clave *(klíčové slovo)*	→	palabras claves

neboť lze také říci:

Los países son miembros de la UE.	*Země jsou členy EU.*
Las palabras son claves para la comprensión.	*Ta slova jsou klíčová pro porozumění.*

Ejercicio 17 ↘

5. Tvoření zkratek v množném čísle

Množné číslo zkratek se tvoří:

- přidáním **-s** nebo **-es** u zkratek tvořených zkrácením slova: **pág. – págs.**, **Sr. – Sres.**, **Ud. – Uds.**
- zdvojením písmene (nebo písmen), pokud je zkratka tvořena jedním písmenem:
  ss. *(siguientes)*, **EE. UU.** *(Estados Unidos)*, **CC. OO.** *(Comisiones Obreras)*
- přidáním $^{-s}$ ke zkratkám s horním indexem: **n.^{os}** *(números)*

6. Přízvuk v množném čísle

Kromě tří níže uvedených podstatných jmen zůstává přízvuk v množném čísle u všech španělských substantiv na téže slabice jako v jednotném čísle.

la casa *(dům)*	→	las casas
la pared *(stěna, zeď)*	→	las paredes
	×	
el carácter *(charakter)*	→	los caracteres
el régimen *(režim)*	→	los regímenes
el espécimen *(vzorek, ukázka)*	→	los especímenes

Jak jsme již uvedli výše (viz *Množné číslo španělských podstatných jmen obecných*), u slov zakončených na *-n* a *-s*, která přibírají v množném čísle koncovku *-es*, dochází v množném čísle ke změně v označování přízvuku: el inglés *(Angličan)* → los ingleses, el corazón *(srdce)* → los corazones, el león *(lev)* → los leones, el joven *(kluk, mladík)* → los jóvenes apod.

Ejercicio 18 ↘

7. Podstatná jména užívaná jen v jednotném čísle

Některá podstatná jména se vyskytují pouze v jednotném čísle.

- Jsou to **podstatná jména hromadná,** jako: *la humanidad (lidstvo), la gente (lidé), el dinero (peníze), la caballería (jízda, jezdectvo)* apod.

Poznámka:

V některých zemích Latinské Ameriky se používá *la gente – las gentes*, neboť je zde chápáno *la gente* jako *osoba (jednotlivec).*

- Rovněž **abstraktní podstatná jména** se vyskytují většinou jen v jednotném čísle: *la eternidad (věčnost), la bondad (dobrota – vlastnost)* apod.

- V množném čísle se též nepoužívají **vlastní jména, geografické názvy** (až na výjimky – viz *Množné číslo vlastních jmen*) a **názvy světových stran**: *el Guadalquivir, Sevilla, el este (východ), el norte (sever) apod.*

- **Podstatná jména látková** bývají také jen v jednotném čísle: *el carbón (uhlí), el hierro (železo) apod.*

- **Názvy vědních, studijních a uměleckých oborů** mají také jen jednotné číslo: *Medicina (medicína), Química (chemie), Teología (teologie)* apod. Výjimkou je *Matemáticas (matematika).*

Poznámka:

Uvedená podstatná jména se mohou vyskytnout i v množném čísle, avšak přeneseně s jiným významem: *los hierros (okovy)*, nebo v uměleckém stylu.

8. Podstatná jména pomnožná

- Stejně jako čeština, tak i španělština má některá pomnožná podstatná jména (tj. mají tvar množného čísla, ale označují jednu věc). Často označují předměty, které mají dvě symetrické části:

las gafas *(brýle)*	las tenazas *(kleště)*
las tijeras *(nůžky)*	los pantalones *(kalhoty)*

Poznámka:

Uvedená podstatná jména lze použít i v jednotném čísle, je to však méně časté. Častěji se používá jen *el pantalón.*

- Pomnožná podstatná jména mohou označovat i jiné skutečnosti:

las vacaciones *(dovolená, prázdniny)*	las afueras, los alrededores *(okolí)*
las nupcias *(svatba)*	las matemáticas *(matematika)*
aj.	

Poznámka:

Všimněte si, že ne vždy pomnožná podstatná jména ve španělštině odpovídají pomnožným substantivům v češtině (a naopak): *las afueras, los alrededores* – okolí, *las nupcias* – svatba; noviny – *el periódico*, peníze – *el dinero*, kamna – *la estufa* atd.

9. Podstatná jména se změnou významu v množném čísle a vyjadřování párovosti v rodinných vztazích

- Některá podstatná jména nabývají v množném čísle jiného významu, příp. vedle původního významu mají i význam jiný.

el ademán *(gesto, posunek)*	→	los ademanes *(chování)*
la andanza *(putování)*	→	las andanzas *(události, příhody, dobrodružství)*
el anteojo *(dalekohled)*	→	los anteojos *(dalekohledy; brýle – LA)*
la corte *(dvůr – královský apod.)*	→	las Cortes *(Kortesy – šp. parlament)*
el celo *(horlivost, snaha)*	→	los celos *(žárlivost)*
la esposa *(manželka)*	→	las esposas *(manželky; pouta)*
el gemelo *(dvojče)*	→	los gemelos *(dvojčata; kukátko; manžetové knoflíčky)*
la gafa *(hák, skoba, svorka)*	→	las gafas *(háky, skoby; brýle)*
el grillo *(cvrček)*	→	los grillos *(cvrčci; okovy)*
el trabajo *(práce)*	→	los trabajos *(nesnáze, útrapy)*

- Rovněž většina podstatných jmen mužského rodu vyjadřujících příbuzenské vztahy má v množném čísle širší význam – označuje více jedinců stejného pohlaví, ale i pár (muže a ženu). Tento rozšířený význam mají i některá podstatná jména označující tituly a společenské postavení.

el padre *(otec)*	→	los padres *(rodiče; otcové)*
el abuelo *(dědeček)*	→	los abuelos *(dědeček a babička, prarodiče; dědečkové)*
el hijo *(syn)*	→	los hijos *(děti – vlastní; synové)*
el hermano *(bratr)*	→	los hermanos *(sourozenci; bratři)*
el nieto *(vnuk)*	→	los nietos *(vnoučata; vnuci)*
el tío *(strýc)*	→	los tíos *(strýc a teta; strýcové)*
el primo *(bratranec)*	→	los primos *(bratranec a sestřenice; bratranci)*
el sobrino *(synovec)*	→	los sobrinos *(synovec a neteř; synovci)*
el cuñado *(švagr)*	→	los cuñados *(švagr a švagrová; švagři)*
el suegro *(tchán)*	→	los suegros *(tchán a tchyně; tchánové)*
el esposo *(manžel)*	→	los esposos *(manželé – muži i pár)*
	Také:	
el rey *(král)*	→	los reyes *(královský pár; králové)*
el duque *(vévoda)*	→	los duques *(vévoda a vévodkyně; vévodové)*
aj.		

C) Vyjadřování pádových vztahů

Ve španělštině neexistuje skloňování podstatných a přídavných jmen takového typu jako v češtině, tj. pádovými koncovkami. Pádové vztahy se vyjadřují jiným způsobem, především **pomocí různých předložek**, ale i **vynecháním členu** nebo někdy i **slovesným tvarem** (gerundiem). Kromě dále uvedených předložek, které odpovídají našim českým pádům tvořených koncovkami, existují ve španělštině stejně jako v češtině předložkové pády s jinými předložkami (viz kapitola *II.8. Předložky*).

- **Českému 1. pádu** (tj. podmětu – *el sujeto*) **odpovídá vždy substantivum bez předložky:**

Tu casa es muy bonita.	*Tvůj dům je velmi hezký.*
Los profesores de allí son muy amables.	*Tamní profesoři jsou velmi milí.*
El artículo fue publicado ayer.	*Článek byl uveřejněn včera.*

- **Českému 2. pádu obvykle odpovídá substantivum s předložkou DE:**

Los padres **de** mi amigo son franceses.	*Rodiče mého přítele jsou Francouzi.*
El número **de** desempleados ha crecido.	*Počet nezaměstnaných stoupl.*
El abuelo **de** Manuel vive en Asturias.	*Manuelův dědeček žije v Asturias.*
La niñera **de**l chico es de Ecuador.	*Chlapcova chůva je z Ekvádoru.*

Poznámka:

Všimněte si, že španělskému spojení *de + podstatné jméno*, které rozvíjí životná podstatná jména (3. a 4. příklad), odpovídá v češtině často přídavné jméno přivlastňovací *(Manuelův, chlapcův atd.)*. **Přídavná jména přivlastňovací ve španělštině neexistují.**

- **Českému 3. pádu** (předmět nepřímý – *complemento indirecto*) **obvykle odpovídá substantivum s předložkou A:**

Voy a regalarle a María este libro.	*Věnuju Marii tuto knihu.*
Tienes que contestar **a**l profesor.	*Musíš profesorovi odpovědět.*

- **Českému 4. pádu** (předmět přímý – *complemento directo*) **odpovídá substantivum bez předložky** nebo **s předložkou A** (shodný tvar s předmětem nepřímým):

  - **Substantivum bez předložky** se užívá u předmětu přímého vyjádřeného

    a) podstatnými jmény neživotnými

    Visitamos los monumentos históricos. — *Navštěvujeme historické památky.*

    b) po slovese *tener* i v případě životných podstatných jmen

    Tiene dos hermanos. — *Má dva bratry.*

    c) před podstatnými jmény obecnými v množném čísle bez členu

    Han encontrado camareros para su bar. — *Našli číšníky pro svůj bar.*

  - **Substantivum s předložkou A se** užívá u předmětu vyjádřeného

    a) podstatnými jmény životnými

    Visitamos **a** nuestra abuela a menudo. — *Navštěvuje často naši babičku.*

    b) podstatnými jmény hromadnými označujícími **určitou** (známou) skupinu

    La policía dispersó a la multitud. — *Policie rozehnala zástup.*

    c) podstatnými jmény označujícími určitý kolektiv, např. *la empresa, el consejo, el colegio, el comité apod.*, pokud se děj vztahuje k osobám

    Multaron a la empresa. — *Podnik dostal pokutu.*

    Convocaron al consejo de administración. — *Svolali správní radu.*

d) podstatnými jmény neživotnými, která následují po slovesech vyjadřujících posloupnost nebo pořadí, např. po slovesech *preceder, seguir, sustitur, complementar* apod.

El verano precede al otoño.	*Léto předchází podzimu.*
El julio sigue al junio.	*Červenec následuje po červnu.*
El edulcorante sustituye al azúcar.	*Umělé sladidlo nahrazuje cukr.*

Existuje však řada případů kolísání:

a) Předmět přímý životných podstatných jmen bez předložky:

Předmětem je podstatné jméno, kterého je užito všeobecně, aniž bychom měli na mysli konkrétní osobu. Často se to objevuje např. v inzerátech po slovesech *buscar, necesitar, preferir, querer* apod.

Buscamos un camarero que hable ruso.	*Hledáme číšníka, který mluví (by mluvil) rusky.*
×	
¿Qué desea usted? – Busco a un camarero.	*Co si přejete? – Hledám jednoho číšníka.* (konkrétní osobu)

b) Podobně po slovesech, která označují výběr, např. *elegir* (zvolit, vybrat), *encontrar* (najít), *escoger* (vybrat) může být blíže nespecifikované podstatné jméno životné (i když je se členem) buď s předložkou nebo bez předložky.

Todavía no he encontrado al/el hombre con quien quiera casarme.	*Ještě jsem nenašla muže, kterého bych si chtěla vzít.*

c) Pokud je ve větě předmět přímý i nepřímý životných podstatných jmen (u obou by byla předložka *a*), pak se často vynechává předložka *a* u předmětu přímého (aby se zabránilo nedorozumění), např. u slovesa *presentar*.

Presentó (a) su novia a sus amigos.	*Představil svým přátelům svou dívku.*

V případě, že je předmět přímý vyjádřen vlastním jménem, předložka se nevynechává.

Presentó a Javier a sus compañeros.	*Představil svým kolegům Javiera.*

d) Ke značnému kolísání dochází u **názvů** a **jmen zvířat**. Obvykle se uvádí, že používání nebo nepoužívání předložky *a* závisí na stupni náklonnosti mezi zvířetem a mluvčím. Pokud je vztah blízký, používá se předložka. Proto se předložky nejčastěji používají se jmény domácích zvířat.

Dejó a Pluto fuera de la casa.	*Nechal Pluta venku.*

e) Ke kolísání dochází u některých abstraktních podstatných jmen, záleží zde na stupni personifikace.

Ya resignado, esperó (a) la muerte.	*Už smířený, očekával smrt.*

f) Kolísá také použití předložky *a* před neživotnými podstatnými jmény, která však následují po slovesech škody nebo užitku, jež se obvykle pojí s předmětem životným.

El tabaco perjudica (a) la salud.	*Tabák škodí zdraví.*
El movimiento beneficia el/al estado físico.	*Pohyb prospívá fyzickému stavu.*

Poznámka:

Pokud se ve větě vyskytuje předmět **nepřímý** i **přímý**, stojí obvykle předmět přímý před nepřímým:

Alicia compra un regalo a su abuela.	*Alice kupuje babičce dárek.*

■ **Českému 5. pádu odpovídá vždy podstatné jméno bez předložky a bez členu:**

Buenos días, profesor.	*Dobrý den, pane profesore.*
¿Qué tal, Carlos?	*Jak se máš, Karle?*
Muy bien, señora Pinto.	*Moc dobře, paní Pintová.*

■ **Český 6. pád má vždy předložku.** Ve španělštině mu odpovídá též **podstatné jméno s předložkami,** kterých je několik, např.: ***de, en, sobre, a*** (viz též kapitolu *II.8. Předložky*), případně lze vyjádřit český 6. pád podstatných jmen slovesných **gerundiem**:

Hablamos de Carmen.	*Mluvili jsme o Carmen.*
Está en la escuela.	*Je ve škole.*
Lee revistas del corazón tomando el sol.	*Při opalování si čte časopisy ze společnosti.*

■ **Českému 7. pádu odpovídá podstatné jméno s různými předložkami,** např. předložkou ***por, con.*** 7. pádu českých podstatných jmen slovesných odpovídá většinou **gerundium**:

el lugar preferido **por** los españoles	*Španěly oblíbené místo*
un encuentro **con** los amigos	*setkání s přáteli*
Voy a pasar la tarde estudiando.	*Strávím odpoledne učením.*

Jak vidíte na výše uvedených příkladech, dochází **povinně ke stahování** předložky **A** a **DE** se členem určitým mužského rodu, ale jen v jednotném čísle (viz kapitolu *II.1. Člen*).

DE + EL → **DEL** (del chico) **A + EL** → **AL** (al profesor)

Ejercicio 19